Kónya Sándor

A CSÓKAI BÚCSÚJÁRÓK ÉNEKEI

Bálint Sándor emlékének

A népi vallásosság kutatása, leírása viszonylag új területe néprajzunknak. A munka megindítása és nagymértékű földolgozása Bálint Sándor nevével fémjelzett.[1] Követői közül Barna Gábor a búcsújárás történelmét és néprajzát is földolgozta.[2]

A búcsújáró énekek (és más népénekek) átfogóbb közlése és földolgozása még várat magára, valószínűleg azért, mert ezek közt viszonylag kis számban található a népzenénkből gyökerező dallam, emellett sok az idegen és az egyházi énekeskönyvekben leírt dallam, így a népzenekutató vonakodhat a témától. Ne feledjük azonban Vargyas Lajos véleményét: „. . . mindaz beletartozik a magyar népdal fogalmába, amit a magyar nép *variálva*, tehát alkotó módon a magáévá tette . . . Amit a közösség elfogadott sajátjának, ami benne élt zenei tudatában, . . . amit a közösség tovább fejlesztett, ami valamiképpen hozzátartozott zenei igényei kielégítéséhez".[3]

A fönti idézet meggyőzött arról, hogy a címben jelzett föladat elvégzése nem lesz hiábavaló munka. Itt utalnék arra, hogy vajdasági népénekeket Bodor Anikó és Silling István munkáiban találhatunk[4], a doroszlói búcsú leírásában pedig négy búcsúséneket közöl Raj Rozália és Nagy István.[5]

A gyűjtést 1998 nyarán végeztem. Minden ének Jasura József csókai búcsúvezetőtől került szalagra, aki az 1970-es évektől kegyhelybúcsúkra (Doroszló, Töröktopolya, Versec, Radna . . .), templombúcsúkra (Szanád, Oroszlámos, Zenta, Törökkanizsa, Szaján, Padé . . .) és zarándoklatokra (Róma, Fatima, Lourdes . . .) is elkalauzolta a csókai búcsújárókat.

Jasura József 1943-ban született Csókán, foglalkozása kereskedő, nőtlen. Egyházközségi tag volt 1965-től harminc évig, négy évig az elnöki tisztet töltötte be. A búcsújárással kapcsolatos szervezési munkák is rá hárultak, ő volt az előimádkozó és az előénekes is. Ma is vezet búcsújárókat. Adatközlőnk a vallásos énekek világában otthonosan mozog, pontosan tudja az egyes énekek énektári számát, és azt is, hogy melyik dallamot ne keressük a nyomtatványokban, mert úgy sem lelünk rájuk, emellett minden ének funkciójával is tisztában van. Érzi, melyek a műdallamok, melyek az idegen eredetűek.

Énekei – a csókai búcsújárók énekei – édesanyjától és idősebb búcsúvezetőktől származnak. Sokat tanult Stefi nénitől, a kántortól[6], aki maga is gyűj-

tötte a nép vallásos énekeit.[7] A csókai hívőkkel együtt szívesen tanul másoktól is éneket.

A közlésre kerülő énekek ma is részét képezik az élő hagyománynak, nagyobb részüket két-három emberöltővel ezelőtt is énekelték a csókaiak. Az énekeket a búcsújárás egymást követő eseményeinek sorrendjében mutatjuk be, az események néhány mondatos leírása után, négy csoportra bontva:

I. Utazás a kegyhelyre
II. A kegyhely köszöntése
III. A kegyhelyen
IV. Visszaút

Az ének sorszáma után annak fajtája vagy megnevezése található. A kottakép fölött jobbról az ének, illetve a dallam énektári száma van (SZVU = Szent vagy, Uram!), vagy a szerző neve. Nem közöltük az ének teljes szövegét, ha az a már meglévő nyomtatványokban elérhető. Amennyiben a szöveg csak ponyván található, vagy házilag sokszorosított, teljes terjedelmében közöljük. Az ének végén utalunk annak más funkcióira.

Az énektári szám nélküli énekek nagy részére vonatkozik adatközlőnk megjegyzése: „Ezt nem a papsággá éneköljük, hanem a nép maga."

A magnóra rögzített énekek száma meghaladja a hetvenet. A közlésből kimaradtak olyan énekek, melyek elhangzanak ugyan búcsújáráskor, de nincs különös funkciójuk. Nincs bemutatva néhány nótadallam, valamivel több idegen dallam, és néhány énektárban könnyen megtalálható ének, pl.:

„Ó, Nagyasszony, nemzetünk reménye" (HITÉLET, 1990, 194c.),

„Téged dicsér az ég" (HITÉLET, 1990, 195b.),

„Könyörülj, istenem, én bűnös lelkemen" (SZVU 53.) – ezt a bűnbánó éneket a gyalogos búcsújárók énekelték, amikor temető mellett vitt az útjuk.

Remélem, ennek ellenére sikerült áttekinthető képet adnom a csókaiak búcsújáró énekeiről.

Csókai búcsújárók Doroszlón az 1980-as években

I. UTAZÁS A KEGYHELYRE

INDULÁS CSÓKÁRÓL

A búcsújárók és az itthon maradó rokonok, ismerősök elvégzik a búcsú előtti ájtatosságot, majd az indulás előtti imát. Utána éneklik az induláshoz járuló éneket (1.), mialatt mindenki megcsókolja az élővirág-koszorúval díszített keresztet, az oltártól a menet az autóbuszig vonul. Eközben a harangok szólnak mindaddig, míg a búcsújárók el nem hagyják Csóka határát. Miután elhelyezkedtek a buszban, éneklik a 2. éneket.

AZ UTAZÁS

Az út elején a búcsúvezető bejelenti, hogy búcsújárásukat milyen célnak ajánlják, az utazással járó nehézségért, fáradságért, mit szeretnének elnyerni. Ez a közös cél az utóbbi időben a papi utánpótlás biztosítása volt. Emellett mindenkinek saját célja is lehet, amiért ő maga vállal, „fölfogad" valamit (abbahagyja a dohányzást, *éhnyálon van . . .*).

Különben útközben is rendesen étkeznek, de a régiek csak töpörtyűs pogácsát vagy bodagot[8] ettek a búcsújárás során.

Ha idejük engedi, rózsafüzért imádkoznak a 3. énekkel, az ima befejezése után a 4. ének következik.

Mivel leginkább Mária-kegyhelyekre mennek, így útközben is Mária-éneket énekelnek, esetleg kinek-kinek a kedvelt énekét (5., 6., 7.). Ezek énekelhetők a kegyhelyen és a visszaút során is. Az énekek között imádkoznak (miatyánkot, üdvözlégyet, dicséretet).

1. ELKÖSZÖNŐ ÉNEK

Dallamát vö.: SZVU 134.

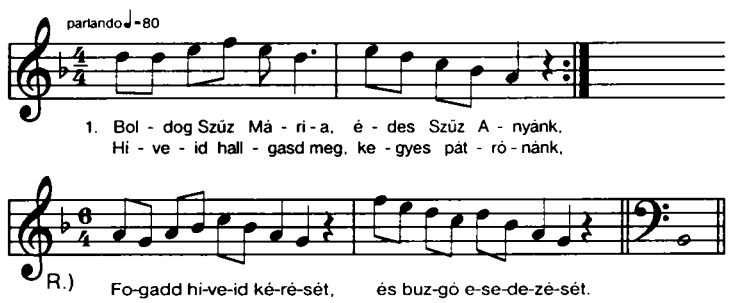

2. Ma buzgó híveid útra indulunk,
Fáradtsággal hozzád szívből sóhajtunk.
R.
3. Te vagy, kit választott isten anyjának,
Te vagy szent szülője mi megváltónknak.
R.

4. Az úton járóknak te vagy csillaga,
Téged tisztelőknek nagy pátrónája.
R.
5. Mi is, útra menvén csak benned bízunk,
Mert nálad oltalmat hiszünk s találunk.
R.
6. Mutasd be fiadnak fáradtságunkat,
Áldott szülöttednek utazásunkat.
R.
7. Öntsd szeretetedet a mi szívünkbe,
Hogy téged tiszteljünk teljes éltünkben.
R.
8. Áldott légy, kegyes szűz, istennek anyja,
A szentháromságnak kedves leánya.
R.
9. Ébressz bűnbánatot a mi szívünkben,
Hogy tiszta lélekkel jussunk elődbe.
R.
10. Ajánld szent fiadnak mi kérésünket,
Kérd, hogy hallgasson meg együtt bennünket.
R.
11. Ajánljuk magunkat pártfogásodba,
Vezérelj bennünket utazásunkban.
R.
12. Engedd tehát szent szűz, hogy szerencsésen
Járhassunk utunkon békességben.
R.
13. Tisztelő híveid palástod alá
Futunk, ó, Mária, oltalmad alá.
R.
14. Fiad, leányaid, ajánld fiadnak,
Mutass be bennünket az Úr Jézusnak.
R.
15. Engedd, egészségben visszatérhessünk,
Számos bűneinkért eleget tegyünk.
R.
16. Nyerj nekünk kegyelmet a megtérésre,
Hogy általad jussunk az üdvösségre.
R.

Dallama miseének is.

2. AZ ÚT KEZDETÉN

Dallama és szövege: SZVU 150.

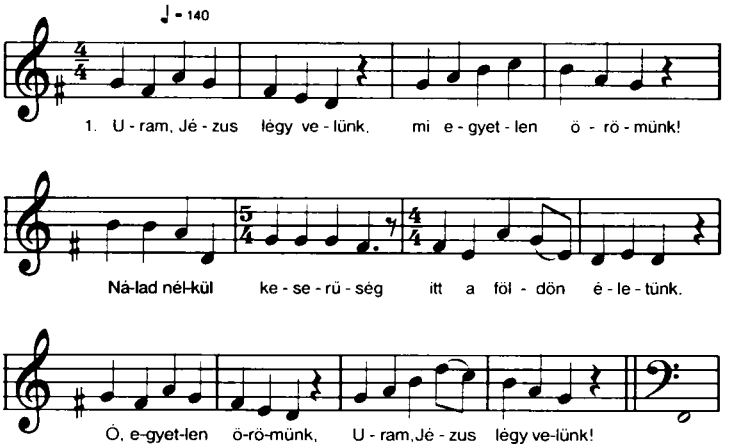

Miseének is.

3. RÓZSAFÜZÉRÉNEK

ÖRVENDETES OLVASÓ

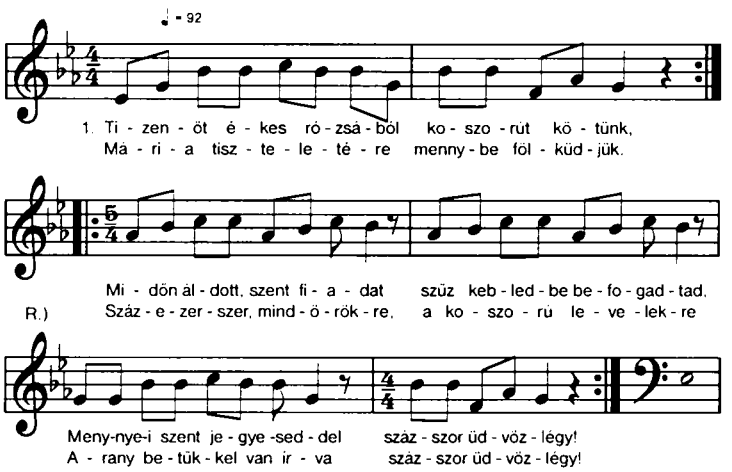

2. Midőn méhedben hordoztad szent gyermekedet,
Nagy örömmel látogattad Szent Erzsébetet.
Zakariás és Erzsébet, téged szent szűz így köszöntött:
Áldott vagy az asszonyok közt, százszor üdvözlégy!
R.

3. Rózsafény borította el Betlehem táját,
Midőn megszülted a Jézust, az Isten fiát.
Melyre az égi táborok, a betlehemi pásztorok
Zengik égen, zengik földön: Százszor üdvözlégy!
R.
4. A templomban bemutattad méhed gyümölcsét,
Az Istennek föláldoztad a bűnösökért.
Simeon karjára vette, édes öröm közt ölelte,
Neked pedig jövendölte: Százszor üdvözlégy!
R.
5. Mennyei öröm vett körül, hogy szent fiadat
Doktorok közt, a templomban hogy föltaláltad.
Mi is veled örvendezünk, alleluját zengedezünk,
Gábor főangyallal mondjuk: Százszor üdvözlégy!
R.

FÁJDALMAS OLVASÓ

1. Szomorúság érte szíved, midőn szent fiad,
Hogy a getszemáni kertben értünk vért izzadt.
Hét hegyes tőr a szívedet általjárta szűz kebledet,
Nagy volt szent szíved fájdalma, százszor üdvözlégy!
R.
2. Nincs toll, amely mind leírja fájdalmaidat,
Midőn oszlophoz kötözve láttad szent fiad.
A hóhérok körülállták, elöl-hátul ostorozták,
Szíved majdhogy meg nem hasadt, százszor üdvözlégy!
R.
3. Tövisekkel koronázták szentséges fejét,
Arcul s nyakon üték-verték, beköték szemét!
Nádat adtak a kezébe szent fiadnak csúfságképpen.
Bánatos szívű Szűzanya, százszor üdvözlégy!
R.
4. A nehéz keresztfát midőn vállára vette,
Jézus a Kálváriára midőn fölvitte,
Sokszor leroskadt alatta, összetört szentséges arca!
Bánatos szívű Szűzanya, százszor üdvözlégy!
R.
5. Midőn Jézust a keresztre hogy rászögezték,
Iszonyú nagy fájdalmára őt fölemelték.
A keresztfát átölelted, könnyeiddel öntözgetted.
Haldokló, fájdalmas anya, százszor üdvözlégy!
R.

DICSŐSÉGES OLVASÓ

1. Fájdalmaid örömekre mind átváltozott,
Midőn Jézus halottaiból föltámadott.
Láttad dicsőséges testét, a sebek mint ékesíték.
Örömtelve csókolgattad, százszor üdvözlégy!
R.

2. Negyven napig társalkodott tanítványival,
   És azután mennybe fölment illő pompával,
   Apostoloknak láttára, kik sírva néztek utána.
   Ékes virág, Szűz Mária, százszor üdvözlégy!
   R.
3. A szentlelket, mint ígérte, ő elküldötte,
   Drága kincset szerzett nekünk, üdvösségünkre.
   Meggyőzte a halált, poklot, megnyitotta Mennyországot.
   Dicsőséges Szűz Mária, százszor üdvözlégy!
   R.
4. Fölvett már a Mennyországba égi magzatod,
   Hol már készen áll számodra égi trónusod.
   Angyaloknak sokasága, szentek, szüzek millioma
   Trónod körül udvarolnak: Százszor üdvözlégy!
   R.
5. Szűz Mária, kék ibolya, üdvös és áldott,
   Mert a teljes szentháromság megkoronázott.
   Koronád égi malasztból, trónod fehér liliomból.
   Zeng az angyalok ajkáról: Százszor üdvözlégy!
   R.
6. Ez a tizenöt szent titok tizenöt rózsa,
   Melyet koszorúba fűztünk, szép Szűz Mária.
   Ajándékba neked küldjük, szívünk-lelkünk belefűztük,
   Fogadd el, drága szűz tőlünk, százszor üdvözlégy!
   R.

Búcsún kívül is énekelhető az imával.

4. A RÓZSAFÜZÉR UTÁN

Dallama és szövege: SZVU 264.

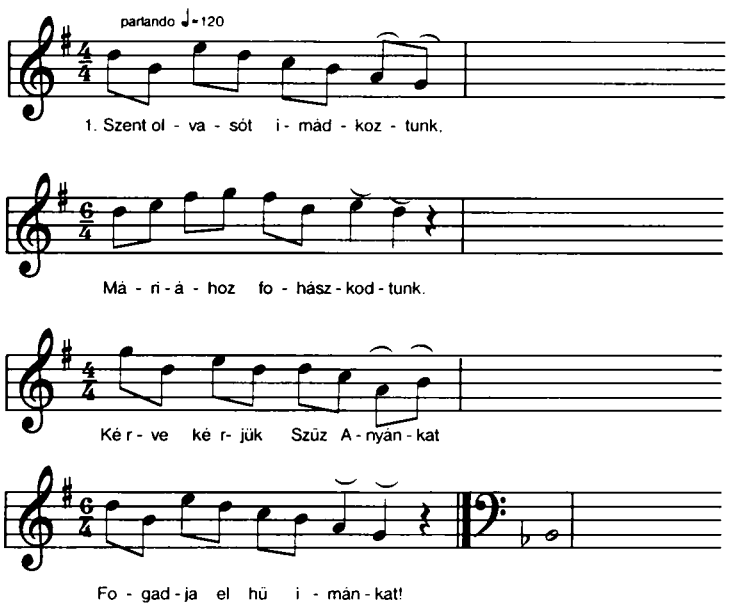

5. MÁRIA-ÉNEK ÚTKÖZBEN

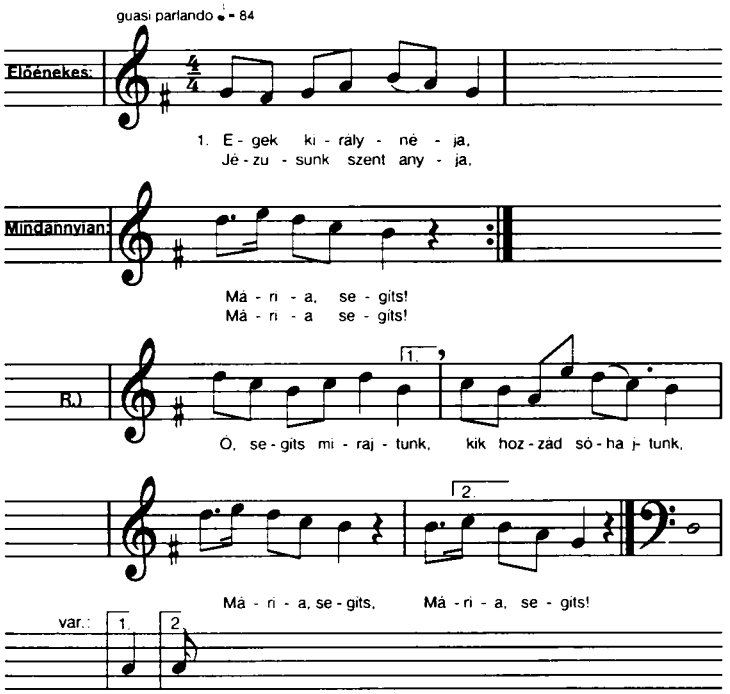

2. Szent fiadra kérünk, Mária, segíts,
Mert te vagy reményünk, Mária, segíts!
R.
3. Hitünk védelmében, Mária, segíts,
Üdvünk szent ügyében, Mária, segíts!
R.
4. Hogy az istent féljük, Mária, segíts,
S kegyelmét megnyerjük, Mária, segíts!
R.
5. Hogy téged kövessünk, Mária, segíts,
S így néked tetszhessünk, Mária, segíts!
R.
6. Irgalmasság anyja, Mária, segíts,
Megtérők oltalma, Mária, segíts!
R.
7. Igaz bűnbánatra, Mária, segíts,
S életjobbításra, Mária, segíts!
R.
8. Erős bizalomra, Mária, segíts,
S lelki nyugalomra, Mária, segíts!
R.
9. Az istenben bízni, Mária, segíts,
Világot megvetni, Mária, segíts!
R.

10. Mindenkit szeretni, Mária, segíts,
Csak a bűnt kerülni, Mária, segíts!
R.
11. Bántalmat feledni, Mária, segíts,
Mindent elviselni, Mária, segíts!
R.
12. Keresztviselésben, Mária, segíts,
Nélkülözésekben, Mária, segíts!
R.
13. Tűrni és szenvedni, Mária, segíts,
S mégis örvendezni, Mária, segíts!
R.
14. Üldözés idején, Mária, segíts,
Veszedelem helyén, Mária, segíts!
R.
15. Népünk pártfogója, Mária, segíts,
Jó tanácsok anyja, Mária, segíts!
R.
16. Szentséges atyánknak, Mária, segíts,
S lelkünk pásztorának, Mária, segíts!
R.
17. Kedves községünkön, Mária, segíts,
Szeretett hazánkon, Mária, segíts!
R.
18. Kedves szüleinken, Mária, segíts,
Hű testvéreinken, Mária, segíts!
R.
19. Jó rokonainkon, Mária, segíts,
S hitsorsosainkon Mária, segíts!
R.
20. A hitetleneken, Mária, segíts,
Ellenségeinken, Mária, segíts!
R.
21. A szomorkodókon, Mária, segíts,
S titkon bánkódókon, Mária, segíts!
R.
22. Nehéz betegeken, Mária, segíts,
S elköltöző lelken, Mária, segíts!
R.
23. Elhagyni a földet, Mária, segíts,
S elnyerni az eget, Mária, segíts!
R.
24. Örök boldogságba, Mária, segíts,
Fiad országába, Mária, segíts!
R.
25. Neked örvendhessünk, Mária, segíts,
S örökké dicsérjünk, Mária, segíts!
R.

Régi búcsúsének.

6. MÁRIA-ÉNEK ÚTKÖZBEN

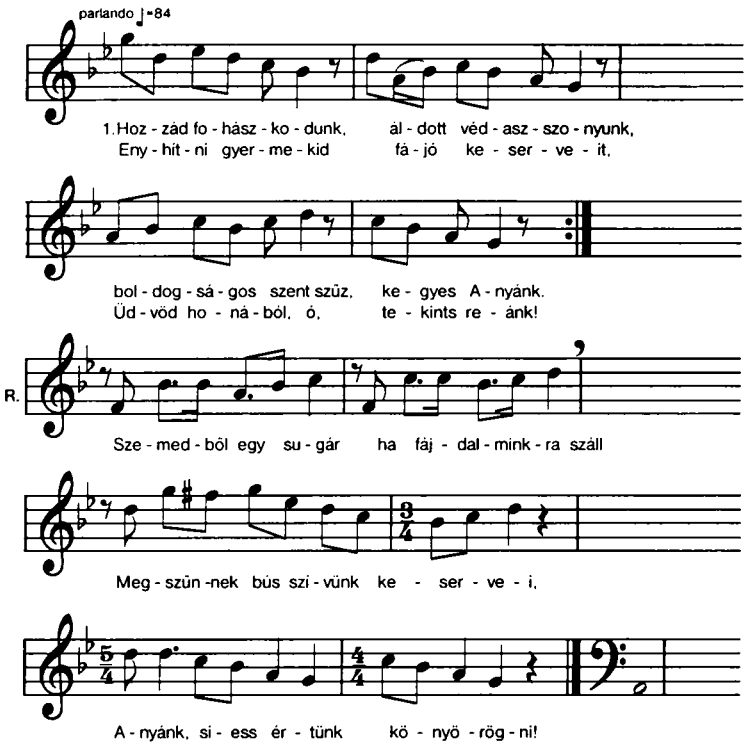

2. Anyánk, tégedet, ki érettünk szenvedett megváltónk, szent fiad adott nekünk.
   Nekünk, hogy éltünk útjain, ha ránk rohan a kín, öledben a vésztől mentek legyünk.
   Nekünk így, akikért keresztfán onta vért, üdvöt teremjenek gyötrelmei.
   Anyánk, siess értünk könyörögni!
3. S e népet mindenkor tiednek ismerted, irgalmas anyjává az Úr teve.
   Hogy lennél gyámola viszont, mint ő vala, legyen híved minden buzgó kebel.
   S a szívben így veled egyesültek felett ne győzzenek soha kik elleni.
   Anyánk, siess értünk könyörögni!
4. Ó, szent szűz, ki néped veszni nem engedted, ó, nyerd ki még e szent kegyet nekünk!
   Legyen egünk alatt egy hit s egy akarat, s tehozzád lángoló szeretetünk.
   S így bízván tégedet, mi csak imánk lehet, beteljenek szívünk reményei.
   Anyánk, siess értünk könyörögni!
5. Lelkünknek vigasza, evezők csillaga életünk viharos, bősz tengerén,
   Te őrködtél azon, hogy birtokod, e szív el ne csüggedve él vész közepén.
   Tovább is légy kegyes, hibánkért el ne vess, öleld hű kebledre a tévedőt,
   Gyermeked esedez, hallgasd meg őt!
   R.

A csókaiak kedvelt éneke. A kegyhelyen, a visszaúton is éneklik, miseének is lehet.

7. MÁRIA-ÉNEK ÚTKÖZBEN

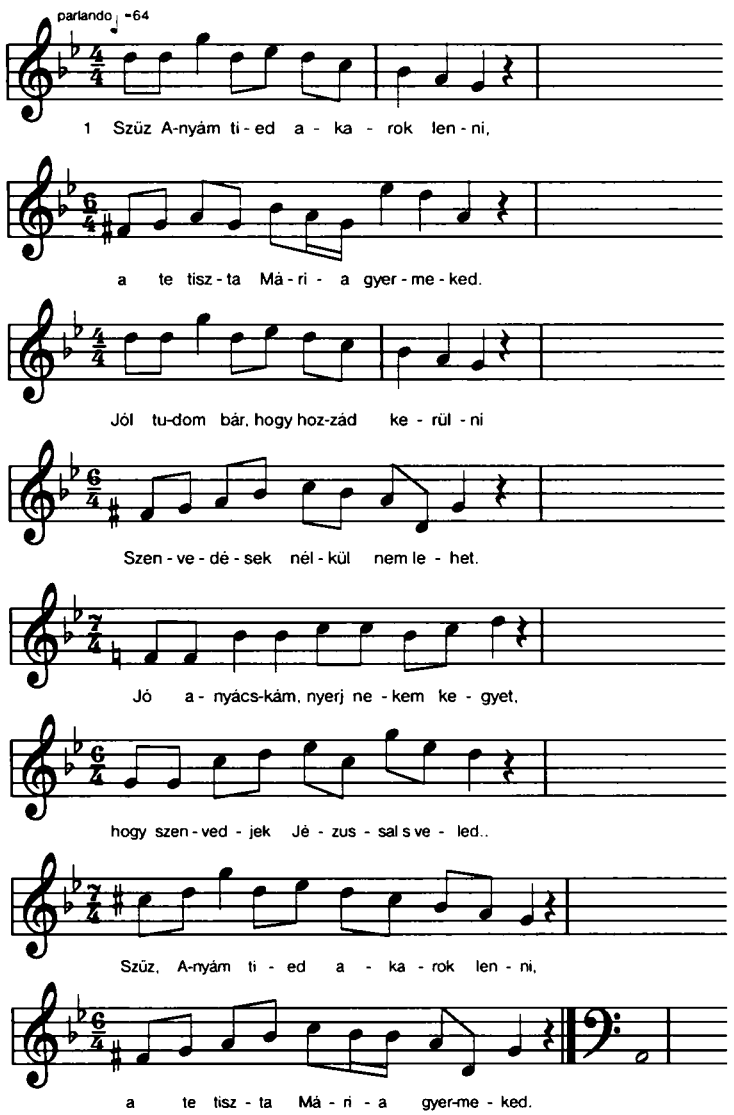

2. Szűzanyám, tied akarok lenni, hogy az égben ott legyek veled.
Jaj, de lelkem nem tud fölrepülni, bűnök súlya földhöz szegezett.
Jó anyácskám, nyerj nekem kegyet, hogy sirassam minden bűnömet.
Szűzanyám, tied akarok lenni, vedd magadhoz mennybe gyermeked.

Hajnalban is éneklik a kegyhelyen, mise végén is énekelhető.

II. A KEGYHELY KÖSZÖNTÉSE

MÁRIA-KEGYHELYEN (DOROSZLÓ, RADNA, MÁRIACELL)

Megérkezvén *körösztalatt* vonulnak a templom oltárához a 8. énekkel, az oltárnál a 9. énekkel köszöntik az oltári szentséget. Gyakran az egyszerre érkező nagyszámú búcsújáró miatt nem énekelhetik végig az énekeket, ilyenkor legalább egy strófával köszöntenek. A kegyhely papja *istenhozottal* köszönti az érkezőket. Vonulásuk közben a helybéliek és a már megérkezett búcsúsok csókolják a keresztet, néhol a keresztvivőnek pénzt is adnak. Az emberek igyekeznek minél több keresztet megcsókolni, számukra különösen nagy jelentőségű a messziről, külföldről jött kereszt megcsókolása. Közben szót is váltanak, megismerkednek . . . és sírnak: „Az olyan mögható, Sanyi, mindönki csak bőg, értöd, azok sírnak örömükbe, mink sírunk örömünkben, ezt – mëgin csak azt mondom – át köll élni! Ezön úgy főtőteköző (feltöltődsz), különösen, akinek van hite. Ott gyüttek és csókóták (a keresztet):

– Jaj, itt vagytok, testvérök, jöttetök, mögvagytok!" Gyönyörű, ritkán érezhető megnyilvánulása ez az összetartozásnak.

Ezután a közeli szentkutat (10., 11., 12.) vagy szobrot (13.) köszöntik.

SZENT KERESZT KEGYHELYEN (VERSEC)

A hegyi kápolna keresztjét köszöntik imával és énekkel (14., 15.).

TEMPLOMBÚCSÚKON

Megfelelő éneket választanak, például a szanádi *Kisboldogasszonyt* a 16. énekkel, az oroszlámosi *Szent Antalt* a 17. énekkel köszöntik.

A csókaiak különleges ajándékokat nem visznek a kegyhelyekre, pénzt dobnak a perselybe, szoborhoz, kereszthez élővirág-koszorút, csokrot helyeznek.

A beköszöntés után lerakják a keresztet és a lobogókat, majd fölkészülnek a misére, vagy más programra, amit a kegyhelyen előláttak.

8. OLTÁRHOZ VONULÁSKOR

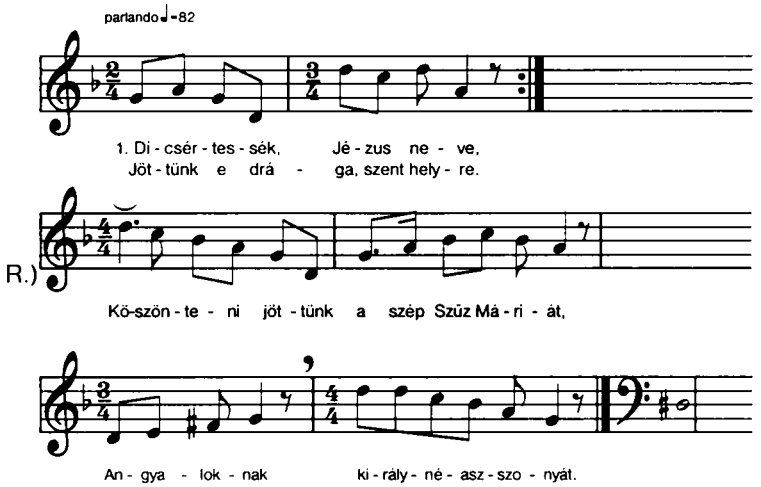

2. Égi posta volt miértünk,
Messze földről hozzád jövünk.
R.
3. Ezt mondja az égi posta,
Itt a betegek orvosa.
R.
4. Jertek árvák és özvegyek,
Akik sírtok, keseregtek!
R.
5. Megvigasztal az titeket,
Szomorú és bús szíveket.
R.
6. Megnyílt az egek kapuja,
Minden búcsúst befogadja.
R.
7. Szűz Mária, aranyoltár,
Kire a szentlélek rászáll.
R.
8. Ó, Mária, ó, Mária,
Kinél nincs jobb édesanya.
R.
9. Mária, kedves nefelejcs,
Kit bús szívünk el ne felejts!
R.
10. Őrangyalunk eljött velünk,
Messze földről hozzád megyünk.
R.

9. A KEGYHELY OLTÁRÁNÁL

Dallama és szövege: SZVU 112.

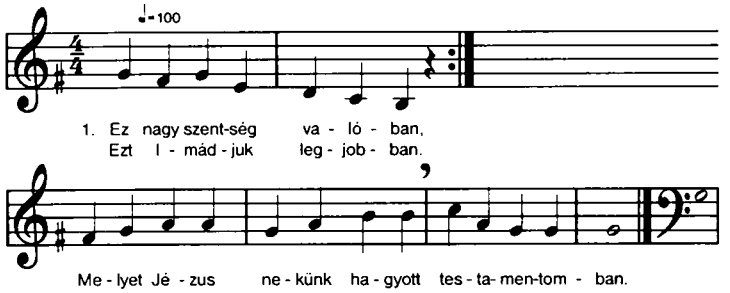

Miseének is.

10. A SZENTKÚTNÁL

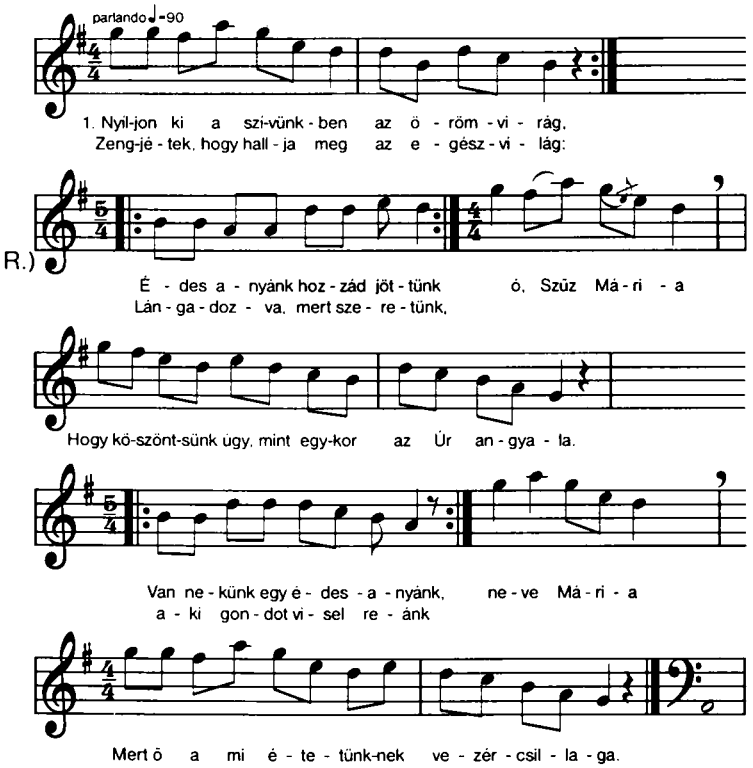

2. Nincsen abban élő hit, nincsen szeretet,
Aki úgy nem köszönti édes nevedet.
R.
3. Aki hittel, reménnyel tebenned bízik,
Az soha életében nem csalatkozik.
R.
4. Üdvözlégy Szűz Mária, szeplőtelen szűz,
Tenéked a szentlélek gyöngykoszorút fűz.
R.
5. Anyai szent áldásod oszd ki mireánk,
Hogy tehozzád juthassunk, égi patrónánk.
R.

A lourdes-i kilenced éneke is Csókán.

11. BEKÖSZÖNTŐ RADNÁN

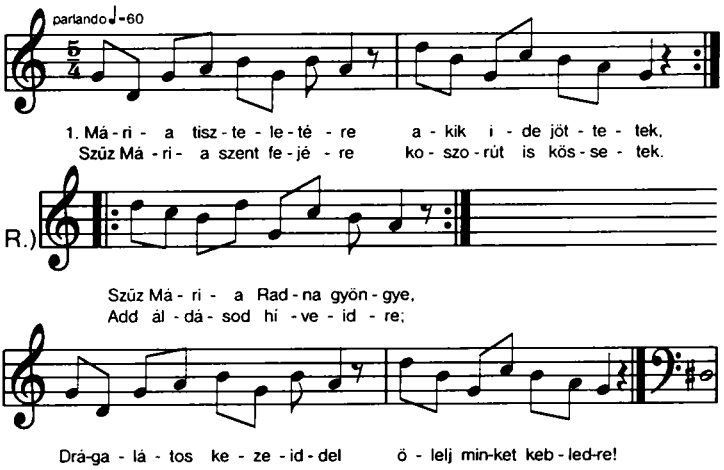

2. Akik igazán szeretik ezt az égi Szűzanyát,
Minden este elvégezik Mária olvasóját.
R.
3. Jertek, keresztény testvérek, Szűz Máriát tisztelni,
Mert ő fogja miérettünk az ő fiát megkérni.
R.
4. Hozzád futunk reménykedve, szent helyedre sietünk.
Sok kéréssel megyünk hozzád, hallgasd meg könyörgésünk!
R.
5. Jertek árvák és özvegyek a radnai templomba,
Mondjátok el bánatotok, Szűzanyánk meghallgatja!
R.

A szöveget aktualizálják: Doroszlón Radna gyöngye *helyett* szentkút gyöngye *van az énekben.*

12. RADNAI KÖSZÖNTŐ

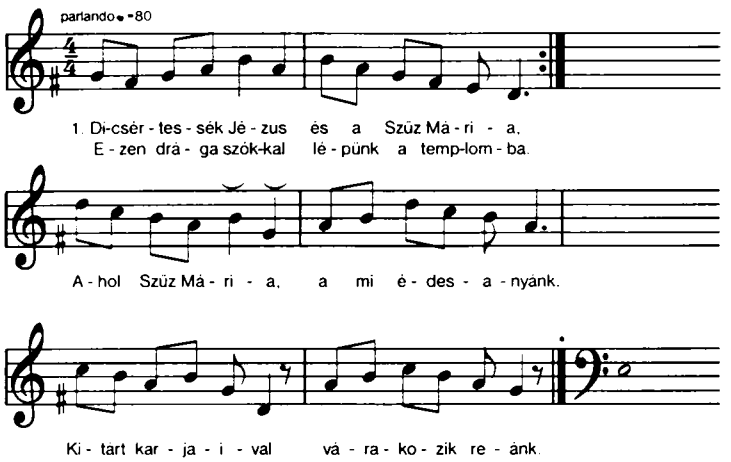

2. Boruljunk a földre szent oltárod előtt,
Kérjük mindenkiért azt a jó teremtőt,
Ki nekünk Máriát anyánknak rendelte,
Az ő színe előtt, értünk esedezne!
3. Kedves testvéreim, kik ide jöttetek,
Akik Szűz Máriát sírva keresitek,
Jöjjetek hát ide, itt megtaláljátok,
Az ő szent fiának ajánl mindnyájatok.
4. Istenhozzád, anyánk, most itt megjelentünk,
Drága szent képedtől bocsánatot kérünk.
Elhagytuk éretted házunk, családunkat,
Kedves édesanyánk, áldj meg mindnyájunkat!

Ezt az éneket a csókaiak a radnaiaktól tanulták.

13. MÁRIA-SZOBORNÁL

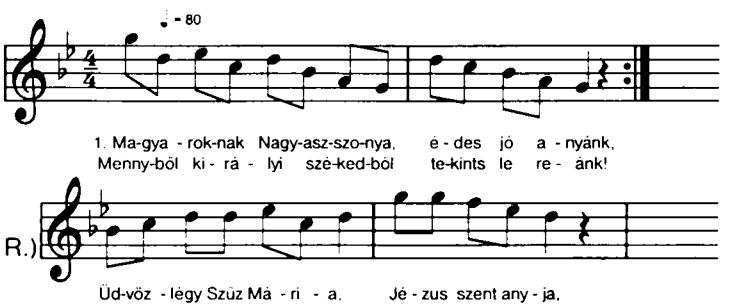

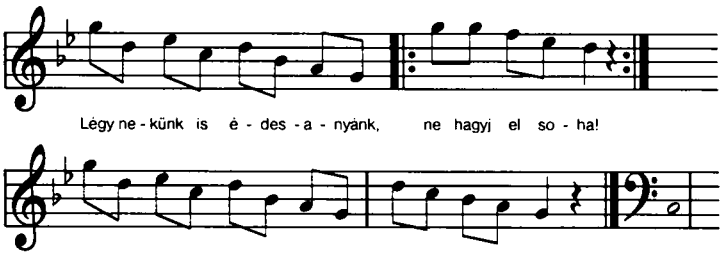

2. Hozzád jöttünk, mert a szívünk utánad eped,
   Könyörülő, jó szívedbe zárj be bennünket.
   R.
3. Lelkünk drága színaranya, fogadj be minket,
   Vigyed drága, szent fiadhoz esdeklésünket!
   R.
4. Nézd, Szűzanyánk, mily szép számban jöttünk tehozzád,
   Hogy kitárjuk szíveinknek öröm' s bánatát.
   R.
5. Reménységünk szép, zöld fája, isteni anya,
   Kinek élte isten előtt oly kedves vala.
   R.
6. Jézus fiad szent keresztje volt a vezérünk,
   Melynek vezérfénye mellett hozzád érkeztünk.
   R.
7. Ó, fogadj el hát bennünket, mennyei virág,
   Kire bámulva tekint föl az egész világ.
   R.
8. Zengünk neked dicséneket, mint az angyalok,
   Áldjuk istent, ki nekünk ily jó anyát adott.
   R.
9. Egykor, ha majd nem jöhetünk téged tisztelni,
   És ha testünk koporsóban fog majd nyugodni.
   R.
10. Fásult szívünk, ha nem dobog, s ajkunk nem szólhat,
    Nem kell sírunkra nevednél drágább fölirat.
    R.

Az éneket a csókaiak a kupuszinai Kati nénitől tanulták.

14. A SZENT KERESZT KÖSZÖNTÉSE

Dallama: SZVU 214.
Szövege: dr. Takács 128.

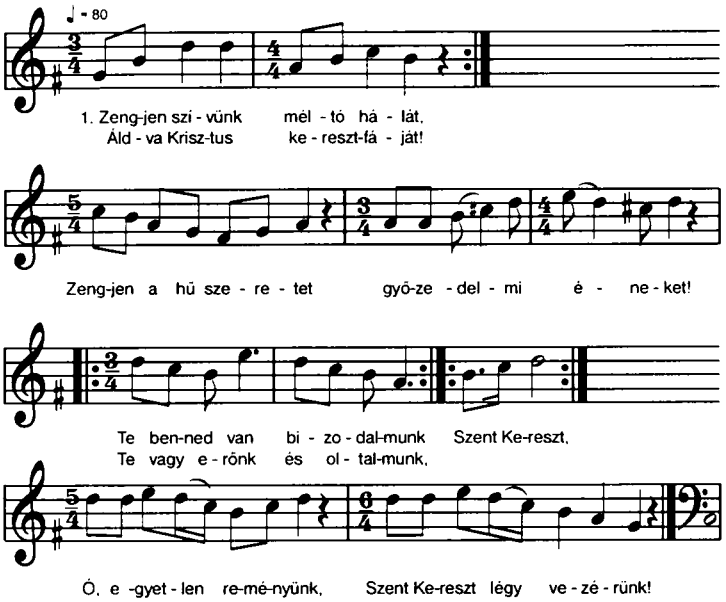

Dallama Szent Anna-ének, miseének is.

15. A SZENT KERESZT KÖSZÖNTÉSE

Szövege: dr. Takács 302.

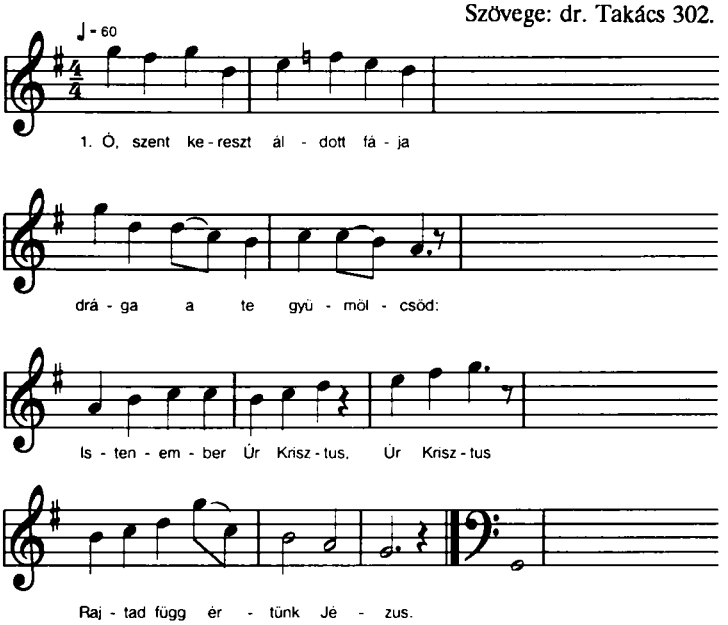

Miseének is.

16. KISBOLDOGASSZONY-KÖSZÖNTŐ

Dallama és szövege: SZVU 169.

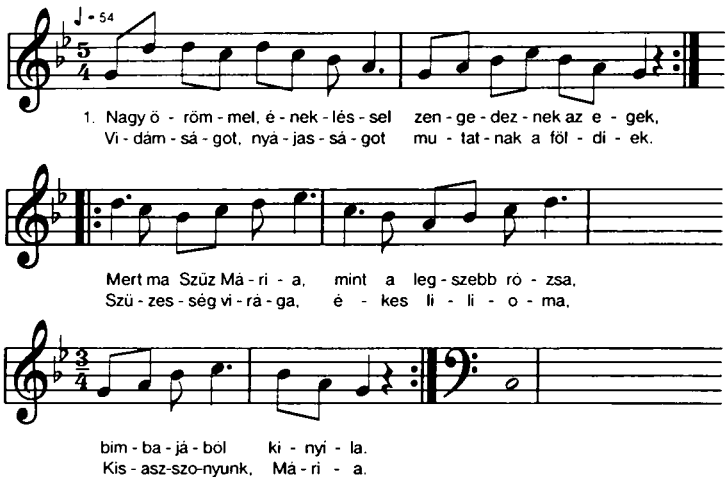

Ugyanezen a dallamon Örülj, vigadj kezdetű szöveggel éneklik a nagyboldogasszonyi templombúcsún Törökkopolyán (aug. 15.)[9]. Miseének is.

17. SZENT ANTAL-KÖSZÖNTŐ

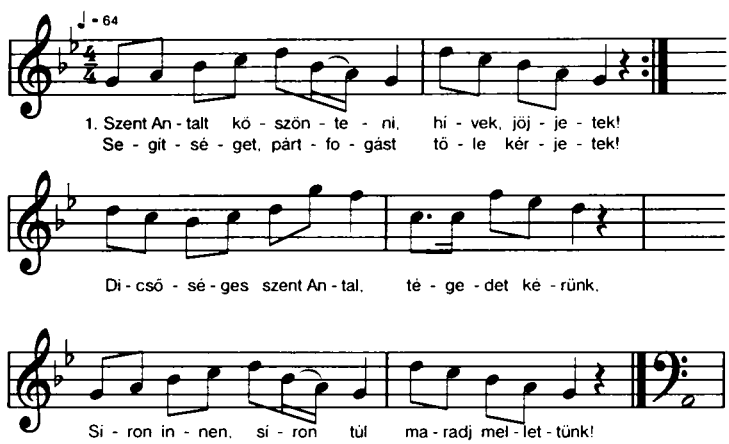

A Szent Antal-kilenced nyitóéneke is Csókán.

III. A KEGYHELYEN

KERESZTÚTI ÁJTATOSSÁG

Kötelező minden kegyhelyen, csak a templombúcsún maradhat el. A 18. éneket keresztútjárás alatt, a 19.-et utána éneklik.

ÚRANGYALA

A búcsújárás során minden reggel, délben és este elmondják az imát, előtte a 20., utána a 21. éneket éneklik.

KRISZTUS ÖT SZENT SEBE OLVASÓJA

A verseci hegyi kápolna ünnepén, ha van idő, a keresztútjárás előtt elvégzik a Krisztus öt szent sebe olvasóját a 22. énekkel.

GYÓNÁS

A kegyhelyen állandó gyónási alkalom kínálkozik, mely a teljes megtisztulást szolgálja. Ezzel sokan élnek, így megesik, hogy tíz-tizenöt pap is gyóntat, éjszaka is.

BÚCSÚFIA, SZENTELMÉNYEK

Szabad idejükben a búcsújárók emléktárgyakat vásárolhatnak az árusoktól (feszület, szobor, szentkép, gyertya). Sokan a szent hely környékén virágot, füvet, mohát, ágat szednek, a szent kút vizéből merítenek, hogy hazavigyék. E tárgyakat ma már *általános áldásban* részesíti a mise végén a pap vagy a püspök. Újabb szokás, hogy megszenteli a búcsújárók autóit is.

PIHENÉS ELŐTT

Az éjszakai pihenés előtt éneklik a 23. és a 24. éneket, de csak az idősek és a nagyon fáradtak szundikálnak a templomban, a buszban vagy a szabadtéri oltárnál.

HAJNALI ÉNEKLÉS

„Mink általába ki szoktunk mönni hajnalba a szent kúthoz, két óra, . . . fél kettő, értöd sënki ott a szent kútná. És akkó a csókaiak mögjelönnek, elkezdjük a szöbbné szöbb Mária-éneköket, és akkó gyünnek erű, jönnek arú, mire észrevészöd, már háromszázan vagyunk! A csókaiak kicsalják az éneklésükke (a népet), és akkó mindönki éneköl, gyertyákka, ottan. Olyankó az embörnek a szívelelke főszabadul! Szöbbné-szöbb éneköket, me – válogatni nem lehet – nem tudom, hogy melyiket mondjam e. Gyönyörű, nem tudok választani, fáj a szívem!" Ezután az olvasó ne csodálkozzon a Mária-énekek sokaságán (25–41.)

REGGEL

A reggelt imával és énekkel köszöntik (42., 43.).

18. A KERESZTÚTI ÁJTATOSSÁG ÉNEKE

Dallama és szövege: SZVU 78.

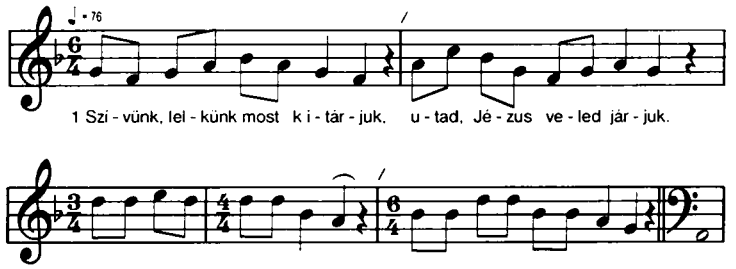

19. A KERESZTÚTJÁRÁS UTÁN

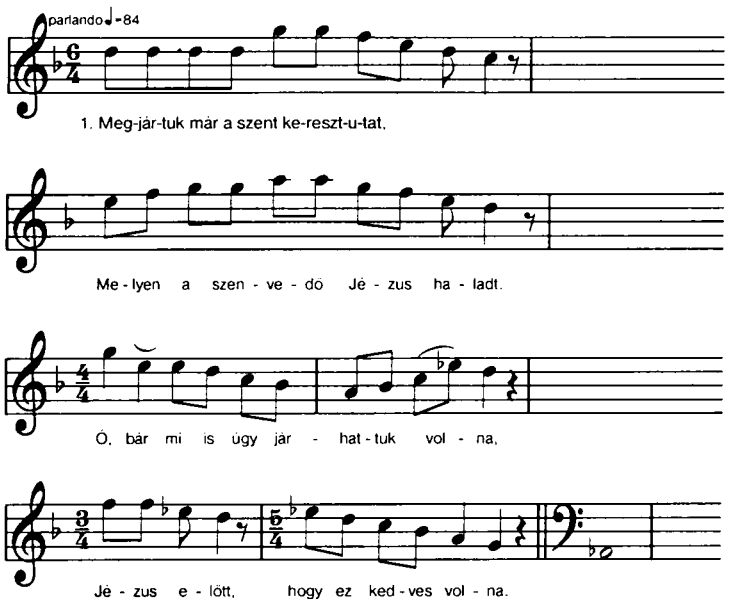

2. E szent utat elsőbb is ő járta,
   Midőn vállán keresztjét hordozta.
   Hogy fölvitte a Kálváriára,
   Fölfeszíték őt a keresztfára.
3. Fájdalmas, szentséges Szűz Mária,
   A szent utat gyakorta megjárta,
   Hol szent fia kínhelyét találta,
   Letérdepelt, könnyekkel áztatta.
4. Kérjük mi is a fájdalmas anyát,
   Kérje értünk szenvedő, szent fiát,
   Hogy fogadja kedvesen imánkat,
   Most elvégzett búcsújárásunkat.

5. Az ő keserves kínszenvedése
Legyen lelkünknek üdvösségére,
Részeltesse a meghalt híveket,
A tisztítótűzben szenvedőket.
6. Dicsőség, imádás az atyának,
Szentlélekkel áldott szent fiának!
Tisztelet adassék Máriának,
Fájdalmas, szentséges Szűzanyának!

Ritkán éneklik, mert kevesen tudják. Az adatközlő csókai különlegességnek tartja.
Dallamát vö.: VARGYAS 0259.

20. AZ ÚRANGYALA ELŐTT

Dallama és szövege: HITÉLET 164 b.

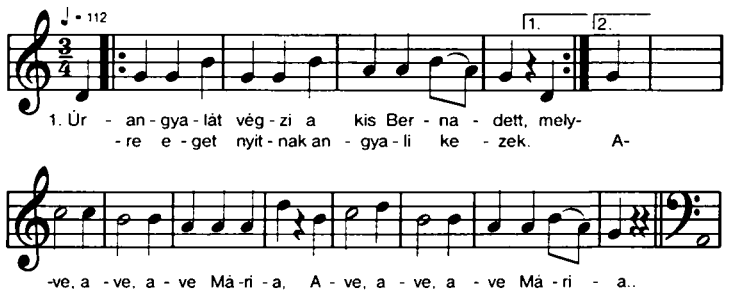

Lourdes-ban esténként a barlang körüli gyertyás körmenet során éneklik a világ minden tájáról odasereglett zarándokok ugyanazon a dallamon, de szövegét mindenki a saját nyelvén mondja.

21. AZ ÚRANGYALA UTÁN

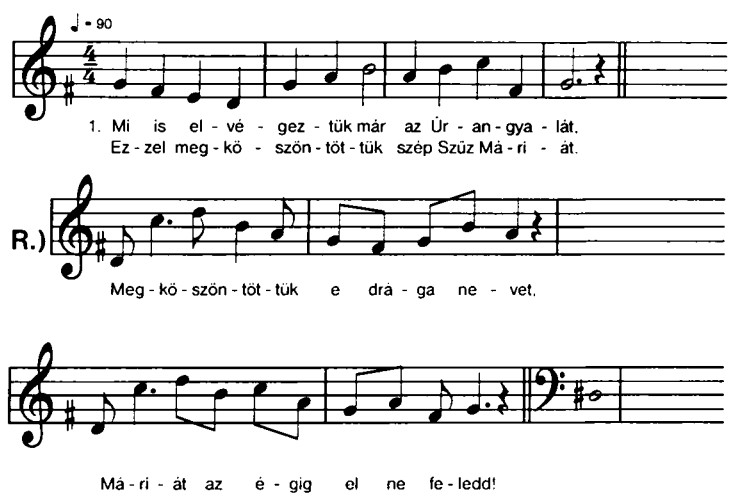

2. Ím az Úr szolgáló, kegyes leánya,
A szentháromságnak kedves mátkája.
R.
3. És az ige testté lőn, köztünk lakozik,
Jézus szeretete ránk harmatozik.
R.
4. Imádkozzál értünk, istennek anyja,
Könyörögj érettünk, szép Szűz Mária.
R.

22. A KRISZTUS ÖT SZENT SEBE OLVASÓJÁHOZ

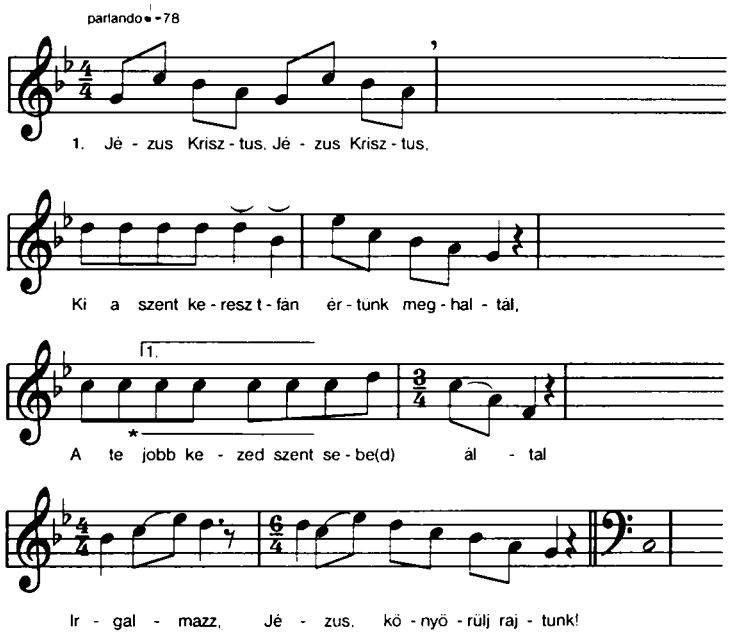

* 2. vsz.: a te bal kezed
3. vsz.: a te jobb lábad
4. vsz.: a te bal lábad
5. vsz.: a te szent szív-

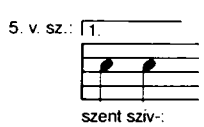

Nagypénteken éneklik még a templomban a szentsírba helyezéskor.

23. ÉJSZAKAI PIHENÉS ELŐTT

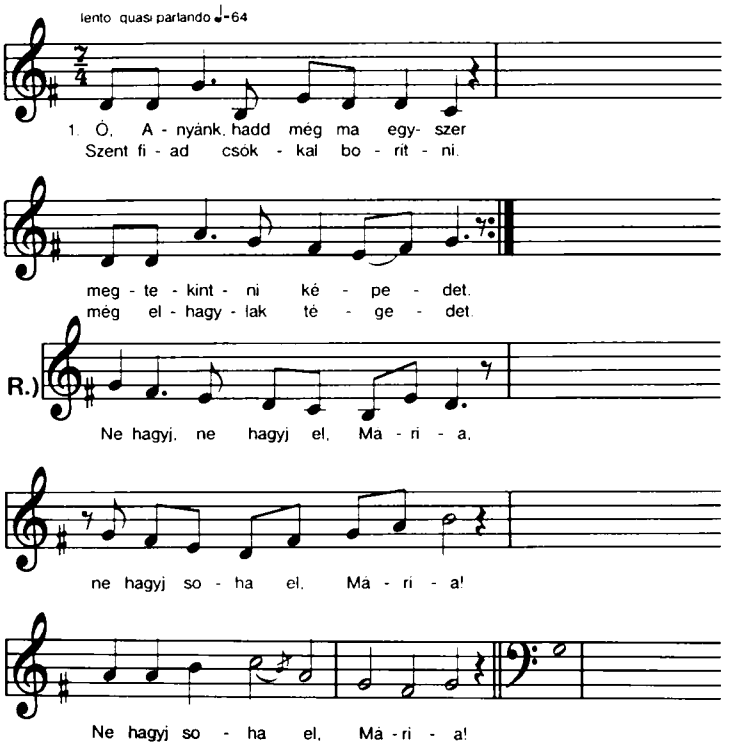

2. Úgy szeretnék drága gyöngyöt hagyni néked e helyen,
Pár virágot adhatok csak, mert nincs ennél egyebem.
R.
3. Szedtem a piros hajnaltól lángolóbb rózsákat is,
Ó, fogadd el, anyánk, őket, mert nincs rajtuk már tövis.
R.
4. A patakról nefelejcset és a völgyből ibolyát
Hoztam én, hogy hódolattal, díszfüzérben adjam át.
R.
5. És teszek szűz liliomból homlokodra koronát,
Csillogót, mint a keresztnél könnyeid gyöngyharmatját.
R.

24. ÉJSZAKAI PIHENÉS ELŐTT

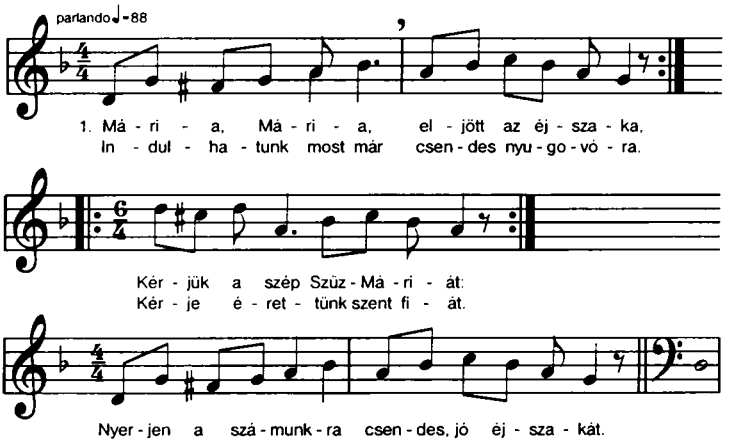

2. Engedj, édesanyánk, békében aludni,
Mint az alvó Jézus, szépen álmodozni.
Kérjük a szép Szűz Máriát, kérje érettünk szent fiát,
Nyerjen a számunkra csendes, jó éjszakát.
3. A holnapi napra, hogy felvirradhassunk,
Új szívvel s lélekkel neked szolgálhassunk.
Kérjük a szép Szűz Máriát, kérje érettünk szent fiát,
Nyerjen a számunkra boldog felvirradást.

A lourdes-i kilenced végén is éneklik.

25. MÁRIA-ÉNEK

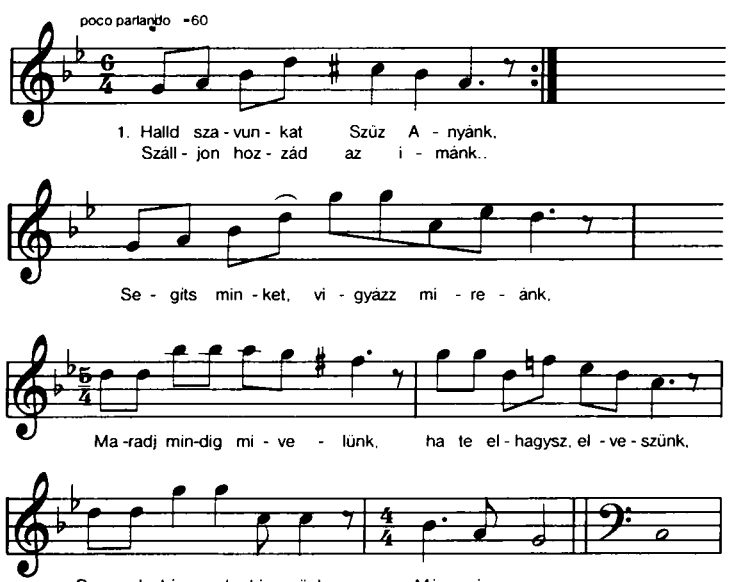

2. Ha szomorú a sorsunk,
Csak te vagy a vigaszunk,
Szent nevedet hívja az ajkunk.
Tudjuk, hogyha velünk vagy, egyengeted utunkat,
Benned bízunk, hiszünk, Mária.

Mise végén is énekelhető.

26. MÁRIA-ÉNEK

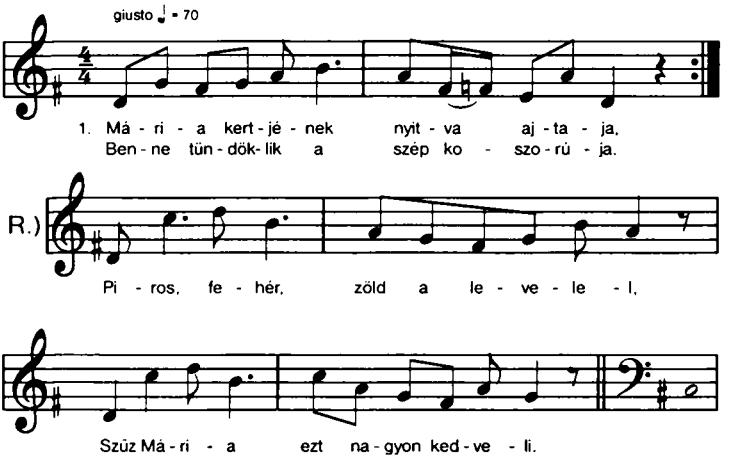

2. Oly bájos e koszorúnak illata,
Hogy az egész világot elárasztja.
R.
3. Illatára föltárul a mennyország,
Örömmel zeng az angyali sokaság.
R.
4. Mily boldog, ki ezen koszorút fonja,
Annak Szűz Mária a pártfogója.
R.
5. Bárki munkálkodhat e koszorúval,
Érdemet szerezhet az olvasóval.
R.
6. Mert ez a koszorú nem hervad soha,
Örökké virul a szép mennyországba.
R.
7. Örvendnek mennyekben e koszorúnak,
Ily köszönést tesznek Szűz Máriának.
R.
8. Mi is, keresztények, kik ide jöttünk,
Szép Szűz Máriának koszorút kössünk!
R.

9. Kössünk koszorút a hit virágiból,
Szívünk szerelmének szent fohásziból.
R.
10. Végre, Szűz Mária, tégedet kérünk,
Engedd, hogy mennyekbe koszorút kössünk.
R.

Régi búcsúsének, Csókán a lourdes-i kilenced énekei közt is éneklik.

27. MÁRIA-ÉNEK

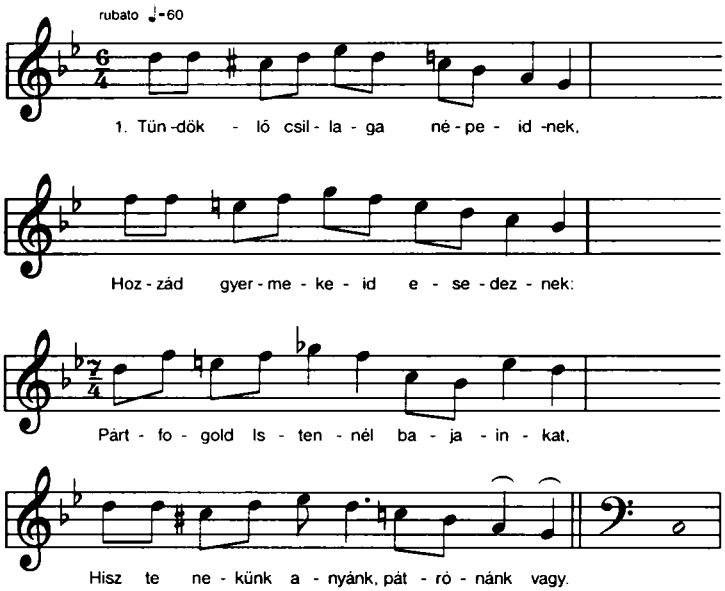

2. Néped számára nyerj boldogságot,
Minden bajtól védjen nagy jóságod.
Ellened bár sokszor, sokat vétett,
Mégse hagyd híveid, ne hagyd néped!

Búcsúsének, régebben misén is elhangzott.

28. MÁRIA-ÉNEK

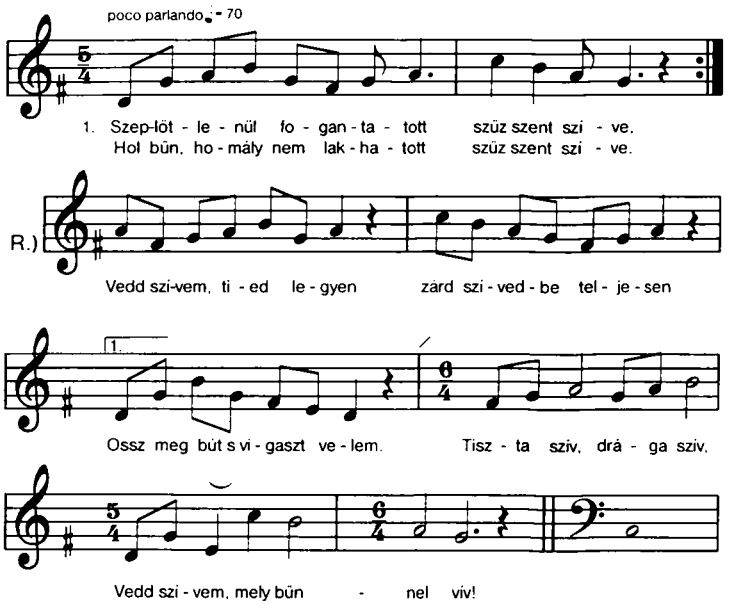

2. A tévelygőknek biztos fény, Szűz szent szíve,
A bűnösöknek jó remény, Szűz szent szíve.
R.
3. Hét tőrrel átvert Szűzanyám, Szűz szent szíve,
Fájdalmaimban nézz reám, Szűz szent szíve.
R.
4. Öröm és béke otthona, Szűz szent szíve,
Legyen enyém az ég hona, Szűz szent szíve.
R.
5. Ki fent, a boldog égben vagy, Szűz szent szíve,
Hozzád hasonló szívet adj, Szűz szent szíve.
R.
6. Fiadnál értem esdve esdj, Szűz szent szíve,
Trónjához lelkem elvezesd, Szűz szent szíve.
R.

2. v.sz.: 1.

Ossz meg

A csókaiak nagyon kedvelt éneke.

29. MÁRIA-ÉNEK

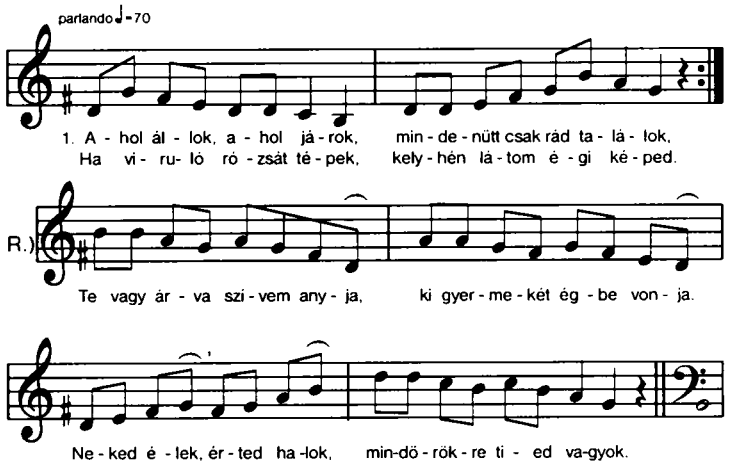

2. A csillagos eget nézem, hogy ragyog ott annyi szép szem,
   Szeretettel mosolygnak rám, mint te, édes, szép Szűzanyám.
   R.
3. A szellőcske és a felszél rólad susog, rólad mesél.
   Oly jólesik a lelkemnek, hisz én téged úgy szeretlek.
   R.
4. Ha madárka hangját hallom, elmerengek a szép dalon,
   Olyan bájos, olyan édes, amit akkor szívem érez.
   R.

Főképp bánátiaktól hallható búcsúsének.

30. MÁRIA-ÉNEK

Haupt József[10] dallama és szövege

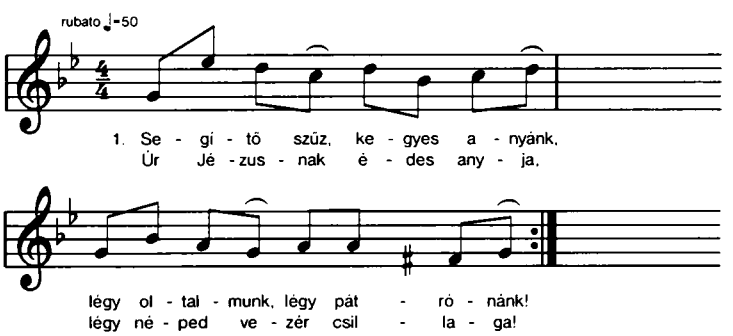

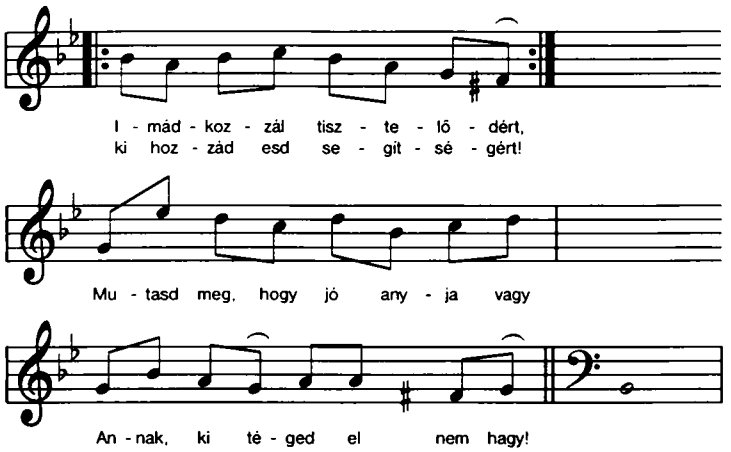

2. Hű gyermekid nagy reménye, segítsd néped szükségében,
Hallgasd annak imádságát, ki hozzád esd, és téged áld.
Bizonyítsd be szereteted, segítsd nyomorgó gyermeked,
Mutasd meg, hogy jó anyja vagy annak, ki téged el nem hagy!

31. MÁRIA-ÉNEK

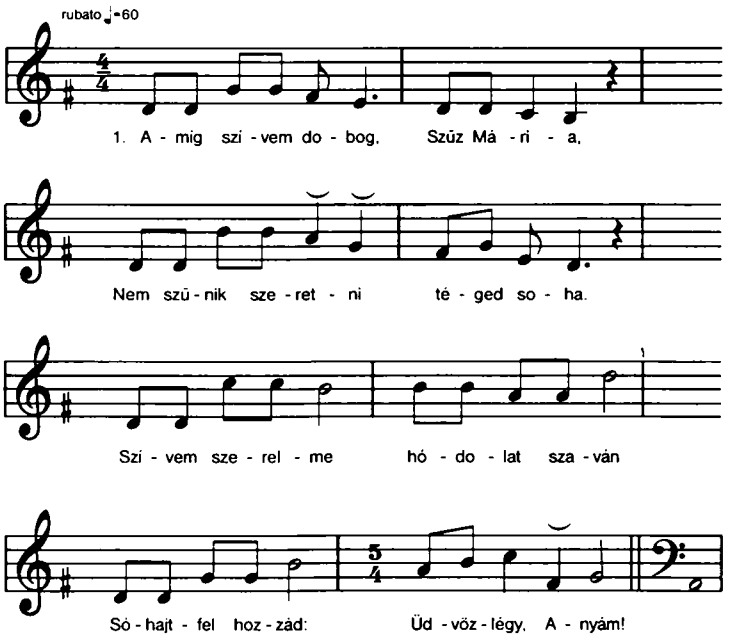

2. Szívem öröm érje vagy búbánat,
Egyik sem nyomja el a szent vágyat:
Hogy dicsérjelek hódolat szaván,
Naponta zengve, üdvözlégy, anyám!

32. MÁRIA-ÉNEK

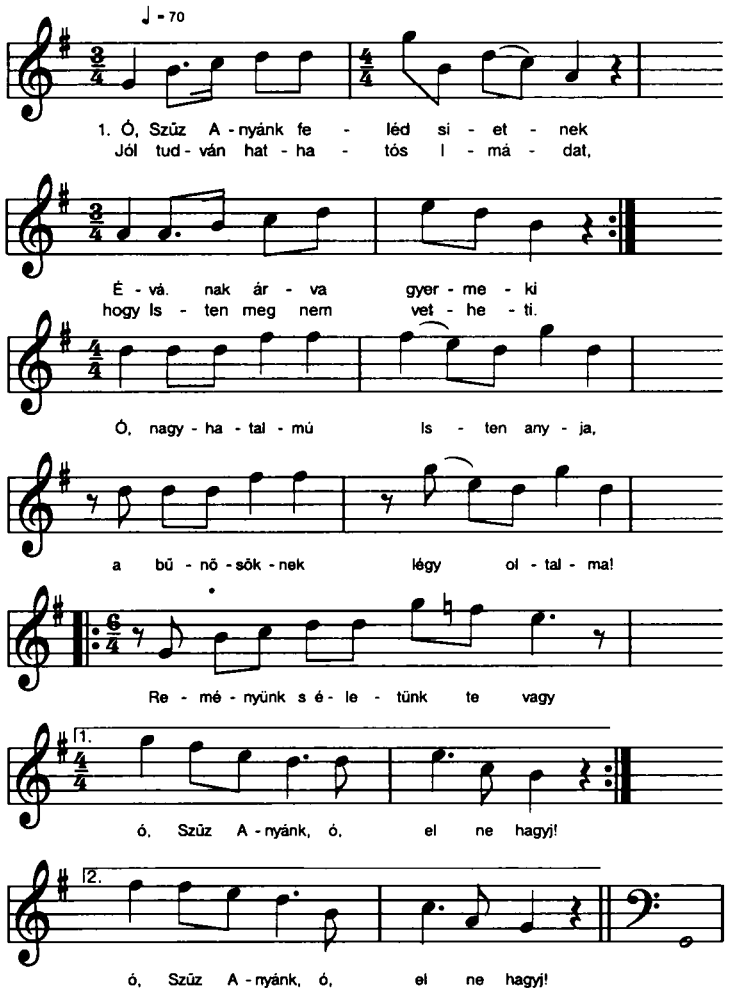

2. Ó, Szűzanyánk, tekintsd, a vétek nyomasztó súllyal ránk szakadt,
Az ördögtest és a világnak horgára lélek, hány akadt.
E hármas ellenség hatalmát törd meg, ne űzze bűn uralmát!
Ó, Szűzanyánk, mi elveszünk, ha tőled nem segíttetünk!
3. Ó, Szűzanyánk, segíts kegyeddel, hogy űzzük a bűn bajait,
Készek leszünk szenvedni, mintsem áthágni ég parancsait.
Te állj mellénk kísérletinkben, ne hagyj el sok veszélyeinkben,
Ó, Szűzanyánk, hozzád futunk, légy szükségünkben gyámolunk!

Miseének is volt.

33. MÁRIA-ÉNEK

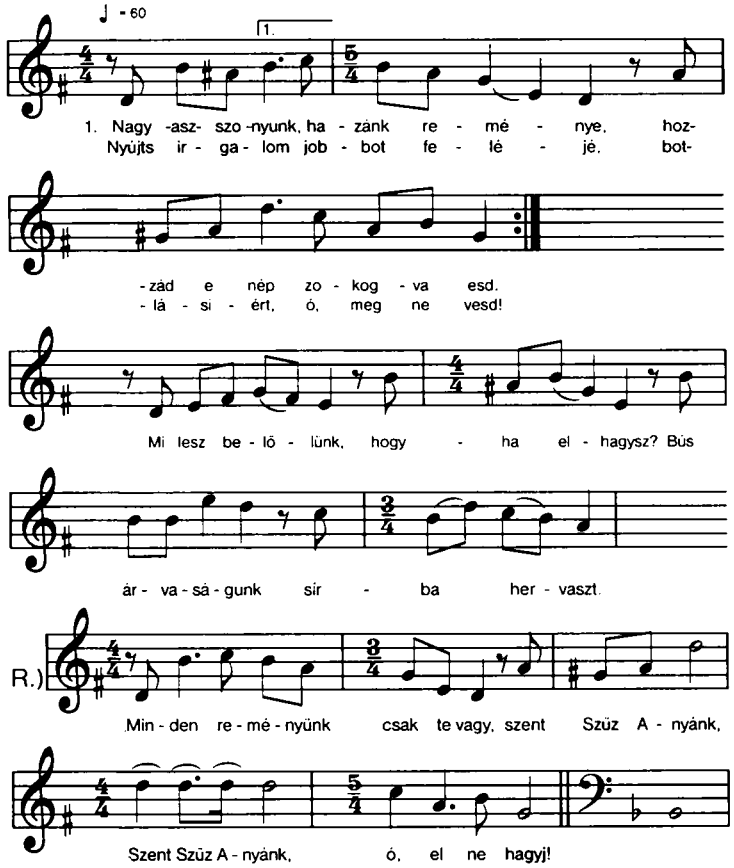

2. Szeretetünk, melyért az isten viszontszeretve áld vala,
Bálványokon és földi kincsen tapadt, de sújt is ostora.
Ah, józanítsd ki mámorából e népet, mely nem tud magáról.
R.
3. Oltáridat körülzokogjuk naponta, ah, mert vétkezénk,
És sírva szent nevedet mondjuk, Nagyasszonyunk, tekints felénk.
Mutasd meg egyszer még e népnek, hogy pártfogásod mint segélhet!
R.

3. v.sz.:

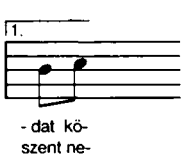

Miseének is lehet.

34. MÁRIA-ÉNEK

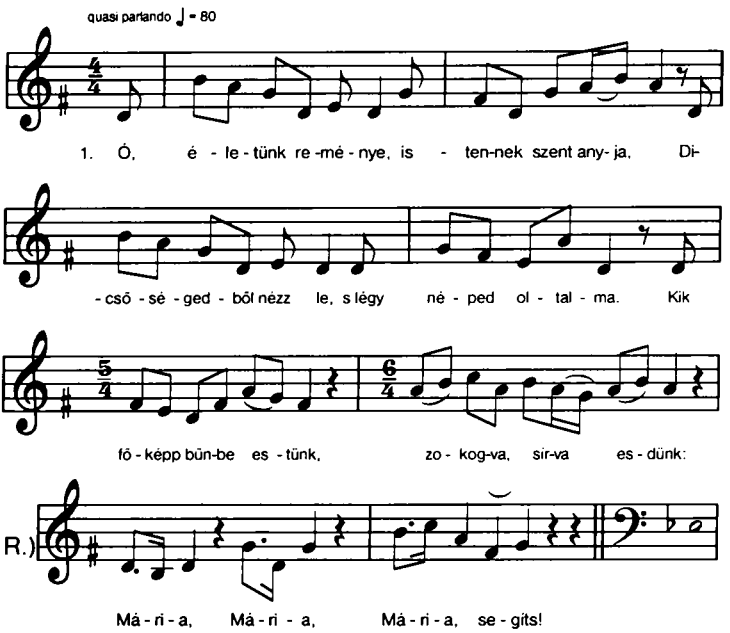

2. Te látod, mennyi bajjal kell mindig küzdenünk,
   Hogy kísértéssel s jajjal van telve életünk.
   Magunkban bízni félünk, ezért esengve kérünk.
   R.
3. Szent pártfogásod adjon erős akaratot,
   Mely ahhoz hű maradjon, mit sokszor fogadott.
   Hogy így, istennek élve, célját lelkünk elérje.
   R.
4. Tebenned van reményünk, mert kegyes anya vagy,
   Akármi sorsban élünk, ó, kérünk el ne hagyj!
   Főképp ha jő az óra, mely elhí számadóra.
   R.

Búcsúsének, valamikor misén is énekelték.

35. MÁRIA-ÉNEK

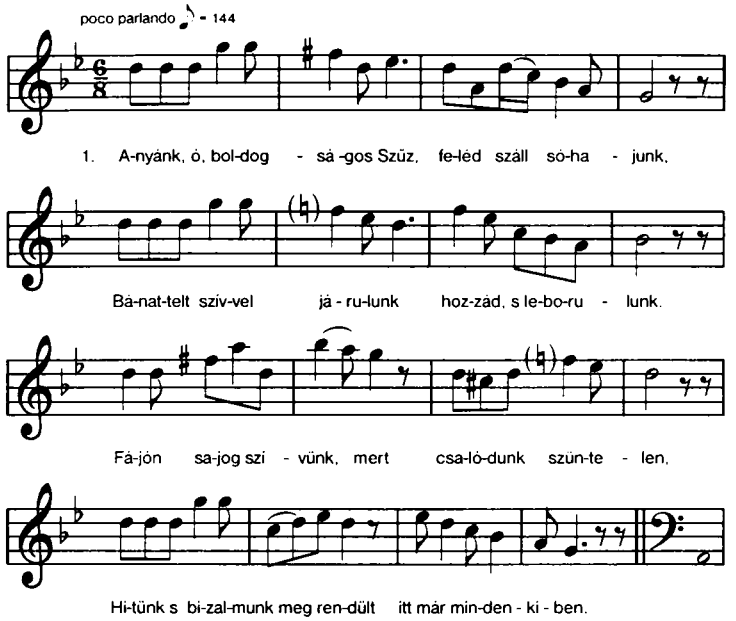

2. Anyánk, ó, boldogságos szűz, jöjj közénk, s légy velünk,
Töröld le fájó könnyeink, s nyújtsál vigaszt nekünk.
Ha már nincs itt e földön boldogság számunkra,
Vezess, ó, Szűzanyánk, mennybe, ha jó a végóra.

„Ezt direkt búcsúkó énekeljük, mink őriztük, . . . még az idősebbek tudják."

36. MÁRIA-ÉNEK

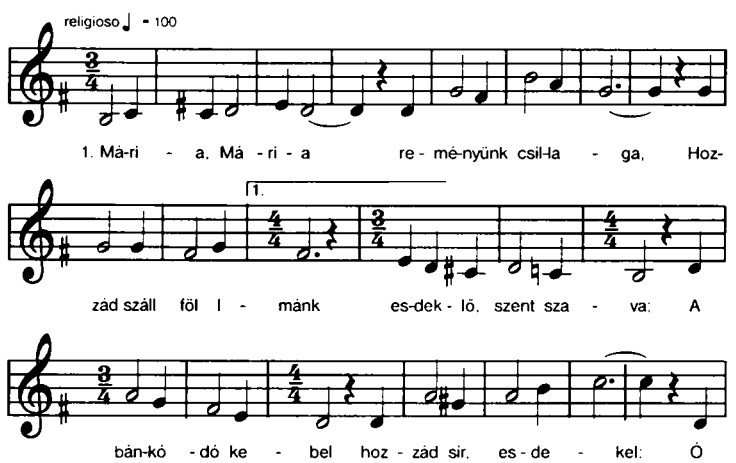

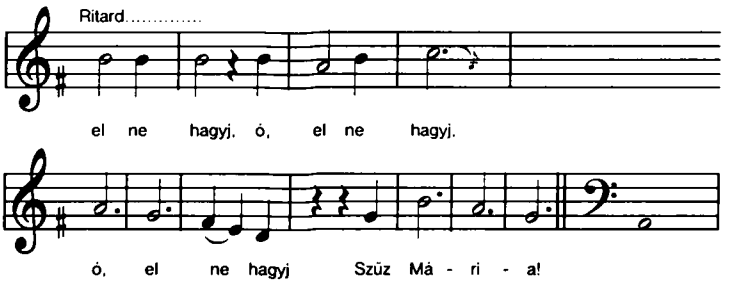

2. Mária, Mária, betegek gyámola,
Gyógyítsd meg lelkemet, s légy annak orvosa.
Őrizz, és légy velem, míg üdvöm fellelem,
Ó, el ne hagyj, ó, el ne hagyj, ó, el ne hagyj, Szűz Mária!

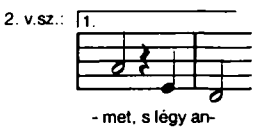

Mise végén is énekelték.

37. MÁRIA-ÉNEK

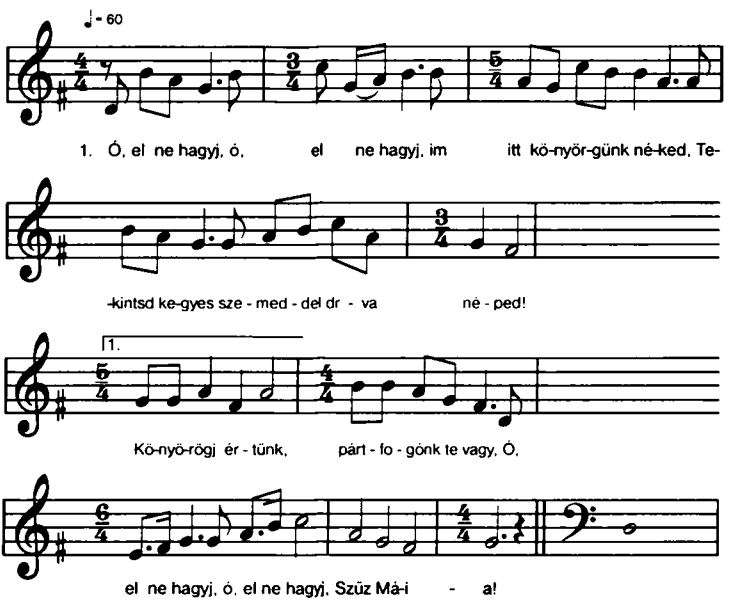

2. Hozzád jövünk, hogy adj segélyt nekünk a bűnök ellen,
Mert hogyha nem segít imád egekben,
Bűneinkben mindnyájan elhalunk.
Segíts tehát, ó, el ne hagyj, Szűz Mária!
3. Ajánlj minket, híveidet, jó atyánknak,
Kihez buzgó imáink szívből szállnak.
Kérd, hogyha egykor éltünk véget ér,
Egekben, fönn, nyerjünk babért, ó, Mária!
4. Szent, szent vagy, ó, mindenható, zengi az ég és föld,
Kinek drága, szent neve mindent betölt.
S ki nekünk üdvöt és áldást hoza,
Áldott legyen a szentséges Szűz Mária!

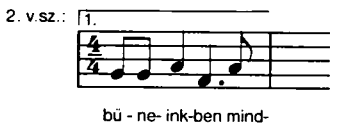

38. MÁRIA-ÉNEK

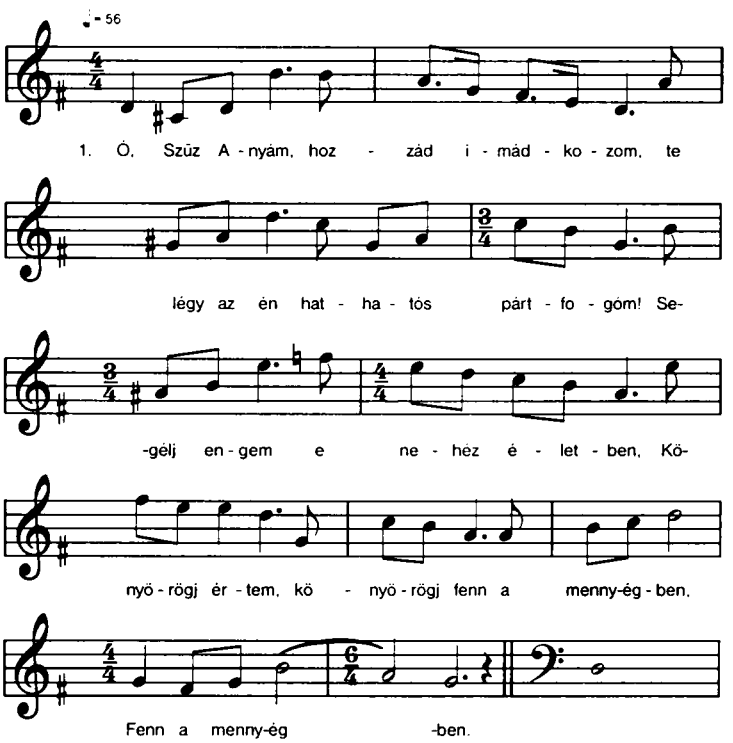

2. Te voltál mindig a védelmezőm,
Tebenned volt egyedül örömöm.
Azért téged kérlek, édesanyám,
Hallgasd meg szívből, szívből jövő, jövő imám,
Szívből jövő imám.
3. Nagyasszonyunk, emeld fel szavadat,
Úr Jézusnál, ki minket meghallgat,
Áldjon meg minket, mint hű gyermekét.
Imádjuk őt, mint vezérünket, imádjuk őt,
Őt, mint vezérünket.

39. MÁRIA-ÉNEK

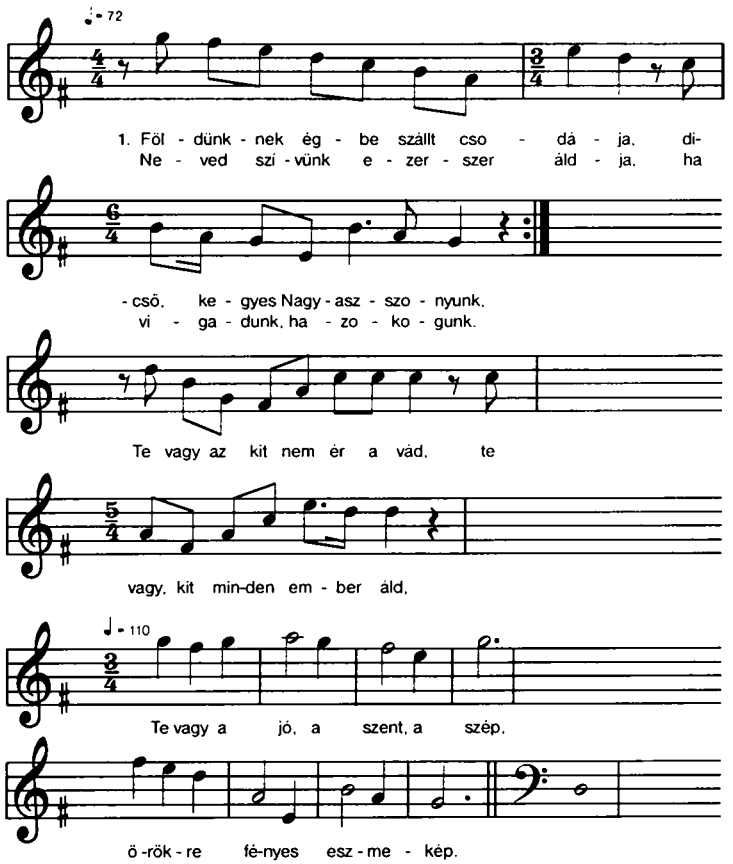

2. Bűnös világ övezhet engem, a lelkem hófehér marad,
Ha szent neved könyörgve zengem, s hallgatom hangtalan szavad.
Riaszthat engemet a vész, miként a pára, elenyész,
Akármi baj zúdulhat rám, ha te vagy énvelem, anyám.
3. A háladal köszöntve áldjon, hogy így szívedre ölelél,
Te légy, kit minden égi tájon dicsérjen a tavasz s a tél.
Titokzatos, hatalmi lény, kit ékesít mi csak erény,
Fohász száll a világ felett: Ó, védjen, óvjon szent kezed!

40. MÁRIA-ÉNEK

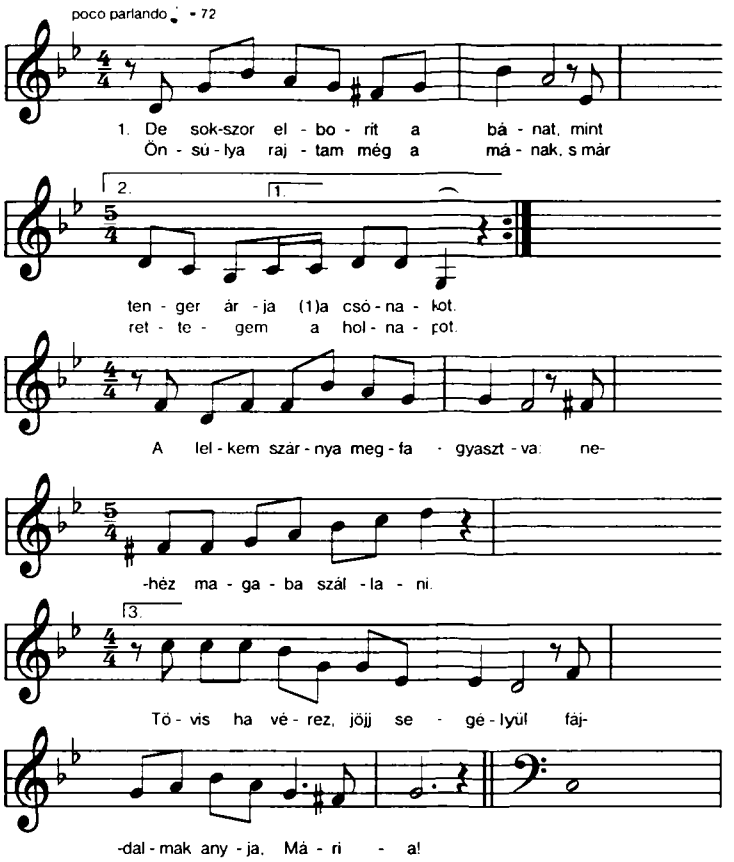

2. Volt néked is nehéz keserved, vigasztalást az Úr adott.
Zokogva nézted a keresztet, szíved reménye, ó, de meghalott.
Kötözz balzsamot a sebemre, feléd száll a zengő ima,
Állítsd meg könnyeim patakját, fájdalmak anyja, Mária!

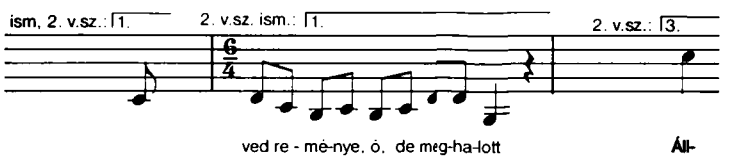

Az adatközlő csak csókaiaktól hallotta.

41. BÚCSÚS MÁRIA-ÉNEK

Dallama a 12. ének dallamával azonos.

1. Egekben lakozó felséges úr, isten,
   Tekints le mennyekből e siralomvölgyre.
   R. Mária, Mária, messze földről jöttünk,
   Drága oltárodnál bús könnyeket öntünk!
   (A további versszakokban is!)
2. Nézzed gyermekidet, hozzád sóhajtozunk,
   Összetett kezekkel bús könnyet hullajtunk.
3. Mert a szentháromság büntet már bennünket,
   Nem nézheti tovább a mi vétkeinket.
4. Súlyos ostorodat távoztasd el tőlünk,
   Szerelmes istenünk, kegyelmezz minekünk.
5. Ne ereszd mireánk büntetéseidet,
   Távoztasd el tőlünk a nagy ínségeket.
6. Jertek hát, bűnösök, az isten házába,
   Boruljunk Mária drága oltárára.
7. Kérjük Szűz Máriát összetett kezekkel,
   Könyörögj érettünk Jézusnál, a mennyben.
8. Meghidegült szívű, vakmerő keresztény,
   Gondolj istenedre, kitől teremtettél.
9. Mert csak föld pora vagy, mégis istent bántod,
   A nagy káromlással istent szidalmazod.
10. Pedig az Úr Jézus meghalt mindnyájunkért,
    Ontotta szent vérét a sok bűnösökért.
11. E drága, szent helyen van egy aranyoltár,
    Hol a Szűz Mária kitárt karokkal vár.
12. De sok ezer szívek itten meglágyulnak,
    Szűz Mária előtt könnyet hullajtanak.
13. De sok szülő, anya kisírja itt magát,
    Szűz Mária előtt lerakja panaszát.
14. Elkel most a templom, kell isten igéje,
    Az áldozópapnak drága, szent beszéde.
15. Mária, Mária, jaj, ó, hová legyünk,
    Kérjed szent fiadat, jaj, mert mind elveszünk.
16. Mária, Szűzanyánk, hozzád fohászkodunk,
    Mert csak te vagy a mi kegyes védasszonyunk.
17. Mária, Mária, bús szívünk aranya,
    Az atyaistennek választott leánya.
18. Dicsértessél tőlünk Jézus és Mária,
    Ki a bűnösöket magához fogadja.

Az éneket a csókaiak a radnaiaktól tanulták.

42. ÉBREDÉSKOR

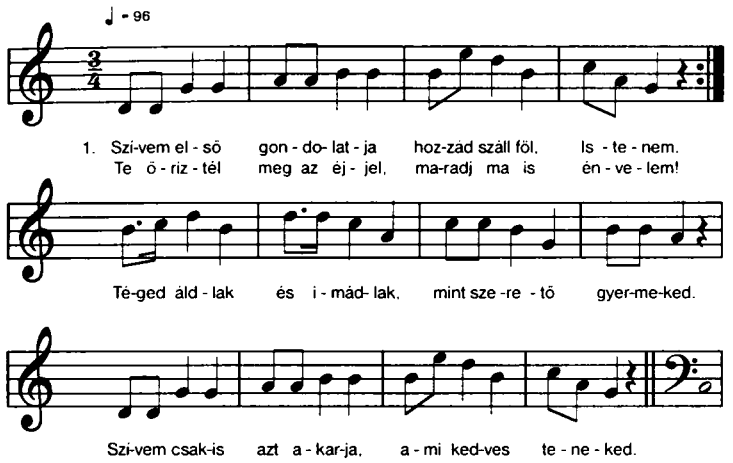

Dallamát búcsún tanulták.

43. HAJNALI ÉBREDÉSKOR

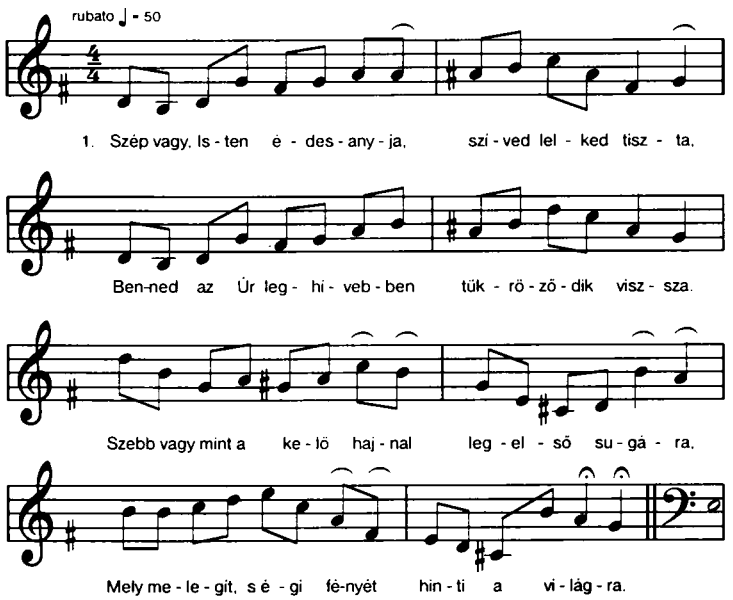

2. Tisztább vagy, mint a mezőnek szűzi lilioma,
Dicsőséged koszorúját angyalsereg fonja.
Szép vagy, isten édesanyja, s legszebb ideálja,
Szépségedet az ég és föld hirdeti, csodálja.

Májusi ájtatosságon is éneklik.

IV. A VISSZAÚT

ELKÖSZÖNÉS

Olyan helyen, ahol a búcsújárók nagy tömege miatt torlódás lehet (pl. Doroszlón), igyekeznek már reggel elköszönni, *előlegezik a búcsúzást*, bár csak mise után, délben indulnak haza. Az elköszönő ima, könyörgés mellett éneklik a 44. és a 45. éneket.

VISSZAÚT

A visszaút során imádkoznak (rózsafüzér, úrangyala), énekelnek, leginkább Mária-énekeket, 5–7., 25–41. és a 46. éneket. Ilyenkor próbálják a számukra új, másoktól hallott énekeket is. A visszaút során kerülhet sor az *odaillő* népdalokra (Kis csókai libajárás, Diófán csörög a szarka, Szombaton este, mikor feléd jártam . . .) és nótákra is (Piros pünkösd napján imádkoztam érted, Kis lak áll a nagy Duna mentében, Most van a nap lemenőben, Ne nézzetek úgy rám, mint egy csavargóra . . .).

Beszélgetnek, esznek, összegyűjtik a pénzt a buszvezető számára, valamint a misére, amit hazatérésük után rendelnek a *búcsújárók szándékára*.

A csókai határban éneklik a 47. éneket.

ÚJRA ITTHON

Csókán *kereszt alatt* vonulnak a templomba, elvégzik imáikat, utána elbúcsúznak a kereszttől, megcsókolják, közben a 48. éneket éneklik.

44. ELKÖSZÖNÉS

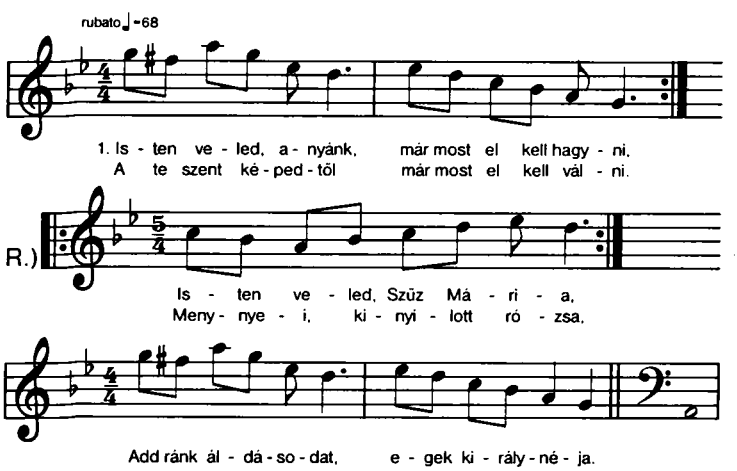

2. Zálogul hagyjuk itt szívünket, lelkünket,
Tenéked szenteljük egész életünket.
R.
3. Csak az fáj szívünknek, hogy már el kell hagyni,
Kedves édesanyánk, tőled meg kell válni.
R.
4. Nem tudjuk, hogy többet jöhetünk-e ide,
Nem sötétül-e ránk az Úrnak éjjele.
R.
5. Búcsút vesz tőled az árva és az özvegy,
Mária, Szűzanyánk, ó, el ne hagyd őket.
R.
6. Benned van reménye özvegynek, árvának,
Te vagy pártfogója az egész világnak.
R.
7. Gyertek le, angyalok, a csillagos égből,
Hulló könnyeinket szedjétek a földről.
R.
8. Vigyétek azt fel hát a szép mennyországba,
Koszorút kössetek belőle számunkra.

Az éneket nagyon szeretik a csókaiak, ha nincs idő a búcsújáró helyen énekelni, akkor a visszaút elején éneklik. A lourdes-i kilenced éneke is.

45. ELBÚCSÚZÓ ÉNEK RADNÁN

Dallama a 12. ének dallamával azonos.

1. Isten hozzád, szent szűz, nekünk el kell menni,
Ütött már az óra, útnak kell indulni.
Kesereg a szívünk, mert búcsút kell venni,
Drága szent képedtől távol útra menni.
2. Ó, mily nagy öröm volt minekünk itt lenni,
Radnai kegyes szűz, benned örvendezni.
De már el kell válnunk, könnyeink hullanak,
Az árvák s özvegyek velünk együtt sírnak.
3. Köszönjük, Szűzanyánk, nagy szeretetedet,
Te vigasztalod meg szomorú szívünket.
Anyai áldással bocsáss el bennünket,
Fáj, mert nem tudhatjuk, láthatunk-e többet.
4. Elődbe borulunk, ó, szép Szűz Mária,
A radnai templom ékes, szép csillaga,
Te szent oltalmadba ajánljuk magunkat,
Ó, tárd ki felettünk, anyánk, karjaidat.
5. Isten veled, anyánk, sírva így kiáltunk,
Drága, szent képedtől mivel már elválunk.
Talán most tégedet utoljára látunk,
Jöhetünk-e hozzád többé, nem tudhatjuk.
6. Szerencsés utazást adjál mindnyájunknak,
Jézust, szent fiadat tisztelő nyájadnak.
Most és halálunkkor jöjj segítségünkre,
Ó, radnai szép szűz, vezess fel mennyekbe.

46. MÁRIA-ÉNEK

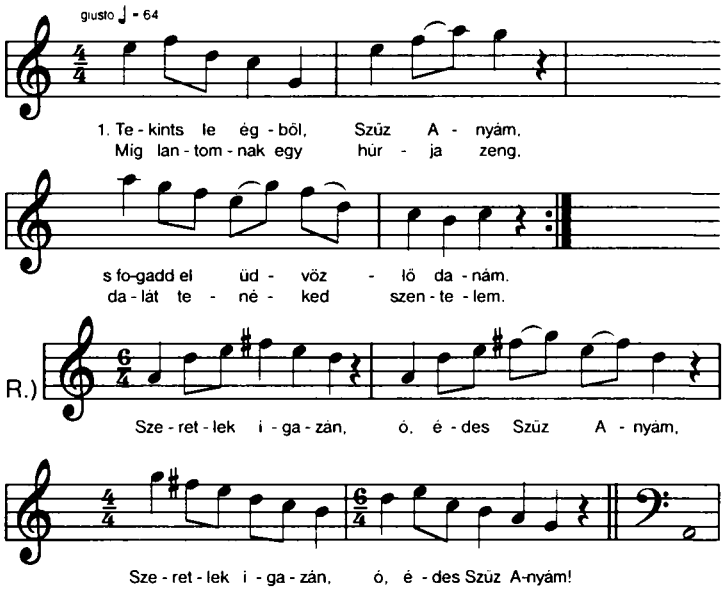

2. Az angyali, szép ária neved dalolja, Mária.
   A szenvedő hozzád eseng, s meghallgatod kegyelmesen.
   R.
3. Ki a szüzek szent szüze vagy, a küzdelmekben el ne hagyj.
   Ki bűnösök oltalma vagy, emeld fel újra hű fiad.
   R.
4. Szeretlek, édes mindenem, ó, hagyd nevedet zengenem.
   Tied, míg érez e kebel, s teérted égve hamvad el.
   R.

Miseének is volt.

47. A CSÓKAI HATÁRBAN

Dallama: SZVU 217.
Szövege: dr. Takács 305.

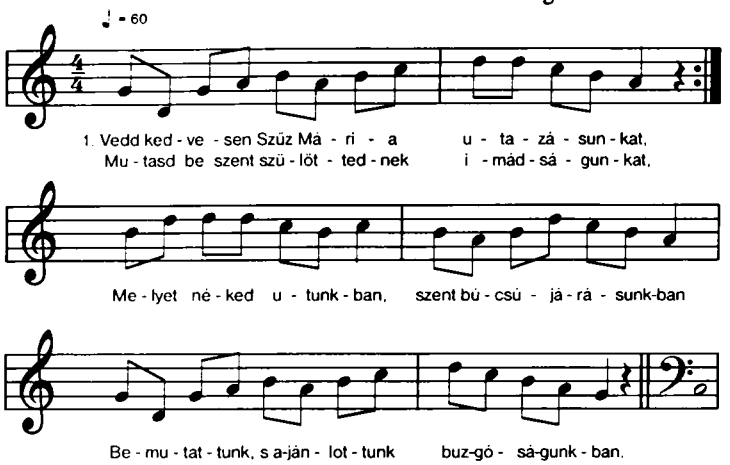

48. HAZAÉRKEZÉSKOR

Dallama: SZVU 146.

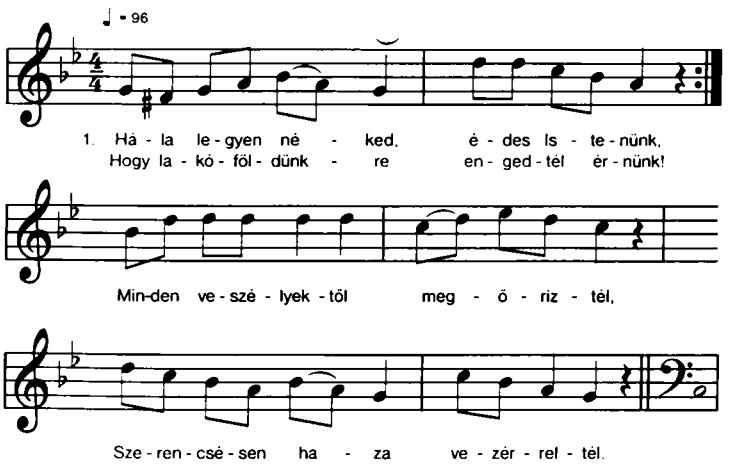

2. Áldassék szent neved, uram, ezekért,
A hozzánk mutatott kegyességekért.
Fogadd el szívünknek hódolatát,
Vedd kedvesen lelkünk háladását.

3. Add, kérünk, mindenkor a legjobbakat,
Ne nézd az emberi gyarlóságokat.
Add szent áldásodat határunkra,
Fordítsd kegyes szemed mindnyájunkra.
4. Esedezünk azért, mennyei atyánk,
Irgalmasságodból adj áldást reánk.
Kérünk szent fiadnak öt sebéért,
A Szűz Mária hét fájdalmáért.
5. Kegyesen bő termést adj határunkra,
Nézz a bús özvegyek', szegény árvákra.
Légy irgalmas hozzánk mindenekben,
Ki élsz s uralkodol fönn a mennyben.

A CSÓKAI KERESZTALJA

Régen: (1930-as évek, gyalogos búcsújárás)
Rapos Józsefné Banka Piroska (1922) közlése alapján

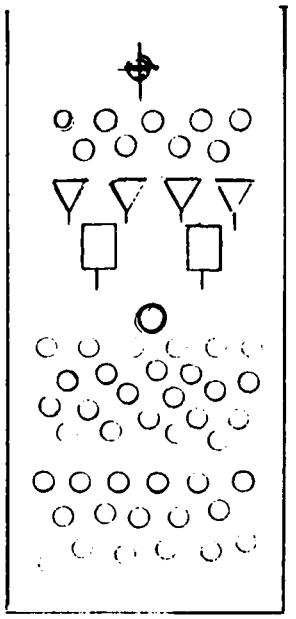

– a keresztet fiatal vitte

– fiatalok, főképp *Mária-lányok* váltották egymást a kereszt- és lobogóvivésben
– kislobogók

– nagylobogók

– előénekes, *Mária-anya* (a Mária-lányok vezetője)

– felnőttek

– rózsafüzéresek

Az 1970-es évektől máig csak induláskor, érkezéskor és keresztútjáráskor áll föl (Jasura József [1943] közlése alapján):

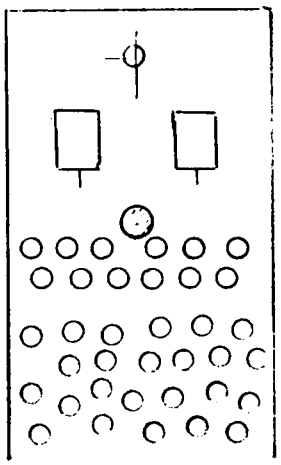

– a keresztet férfi viszi

– a nagylobogókat asszonyok viszik (legújabban nem visznek lobogót)

– előénekes, kántor (ha pap is megy, a kántor jobbján halad)

– az énekesek, két sorban

– a többiek

JEGYZETEK

1 Nagyszámú munkái közül l. pl.: Bálint, 1976, 1980

2 Bálint–Barna, 1994

3 Vargyas, 1981, 13.

4 Kiss–Bodor, 1982, 1984, Silling, 1989

5 Raj–Nagy, 1993

6 Haupt Stefánia (1916, Becskerek–1974, Csóka) 1946-tól haláláig kántor volt Csókán

7 „Olyan vót, hogy hallott ëgy jó éneköt, akkó: – Etel néni, vagy Julis néni, gyűjjön! – és akkó lëűt, és lëírta."

8 A bodag tojás és zsír nélkül készített tésztaféle, böjti eledel is.

9 Töröktopolyán, bevett szokás szerint, *elővételi ünnepséget* rendeznek, ugyanis augusztus 14-én tartják a búcsút, lévén hogy Nagyboldogasszony napja parancsolt ünnep, amit mindenki otthon ünnepel.

10 Haupt József (1914, Becskerek) 1942-től nyugdíjba vonulásáig (1991) a csókaiak plébánosa volt, sok éneket írt.

IRODALOM

BÁLINT Sándor

1976 Karácsony, húsvét, pünkösd, Budapest

1980 A szögedi nemzet – A szegedi nagytáj népélete, III., Szeged

BÁLINT Sándor–BARNA Gábor

1994 Búcsújáró magyarok, Budapest

HITÉLET

1990 Imakönyv és énekeskönyv (a *Hozsanna* dallamaival), Újvidék

KISS Lajos–BODOR Anikó

1982 Gombos és Doroszló népzenéje, Újvidék

1984 Az aldunai székelyek népdalai, Újvidék

RAJ Rozália–NAGY István

1993 Bajkúti Szűz Mária, könyörögj érettünk! Tóthfalu

SÁNDOR Ildikó

1994 Milyenek a „szent emberek"? (A fiatal néprajzkutatók III. konferenciájának előadásai) Kalocsa

SILLING István

1989 Ismeretlen anyám (Kupuszinai népballadák és balladás dalok), Újvidék

SZENT VAGY, URAM!

1941 Egyházi énektár, Budapest

Dr. TAKÁCS Ferencz

1927 Szűz Mária dicsérete – Ima és énekeskönyv a búcsújáró katholius hívek használatára, Starakanjiža

VARGYAS Lajos

1981 A magyarság népzenéje, Budapest

A búcsújáró hagyományok gyűjtésére Beszédes Valéria ösztönzött, szaktanácsokat tőle, Bodor Anikótól és Nagy Abonyi Ágnestől kaptam, segítségüket ezúttal is köszönöm.